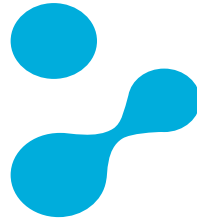

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

SANNA RAUTIO JA MIA PALDANIUS

Kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen

Opinnäytetyö

KUNTOUTUKSEN OHJAAJA (AMK)
2021

Rautio, Sanna Paldanius, Mia	Opinnäytetyö, AMK	helmikuu 2021
	53	suomi
Kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen		
Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)		
<p>Opinnäytetyömme aiheena oli kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen. Tarkoituksena oli kartoittaa ideoita ja ehdotuksia, mitä konkreettisia toimenpiteitä voitaisiin tehdä tunnettuuden lisäämiseksi. Tavoite oli tuottaa tietoa siitä, millä tavoilla ja kenelle kohdistetuilla toimenpiteillä tunnettuutta saataisiin lisättyä.</p> <p>Opinnäytetyömme tilaajana toimi Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, jonka toiminnan yhtenä tavoitteena on lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta. Toteutimme yhteistyössä yhdistyksen kanssa kyselytutkimuksen. Kyselyn otanta suoritettiin kokonaisotantana Suomen kuntoutusohjaajien yhdistyksen jäsenille. Tutkimus toteutettiin e-lomakekyselyllä lokakuussa 2020.</p> <p>Valitsimme opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän. Tutkimusaineistoa kerättiin kyselylomakkeella, joka sisälsi avoimia-, sekamuotoisia- ja monivalintakysymyksiä. Kysely oli vakioitu, jolloin sama asia sisälsi kysyttiin täsmälleen samalla tavalla kaikilta kyselyyn vastaajilta. Avointen kysymysten vastaukset analysoitiin induktiivisesti eli aineistolähtöisesti ja muut vastaukset käsiteltiin Tixel taulukkolaskentaohjelmalla.</p> <p>Yhteenvedon kyselyn tuloksista todettiin, että kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiselle koetaan olevan tarvetta ja kyselyssä tuli esille yksittäisiä toteuttamiskelpoisia ehdotuksia. Tunnettuutta tulisi lisätä kuntien ja kaupunkien päättäjille sekä kuntoutusalan organisaatioissa ja verkostoissa. Vastaajien mielestä Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n, ammattikorkeakoulujen ja kuntoutusohjauksen parissa itse työskentelevien tulisi lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta.</p>		
<p><u>Asiasanat</u> tunnettuus, kuntoutus, kuntoutusohjaus, e-lomake</p>		

Rautio, Sanna Paldanius, Mia	Thesis AMK	February 2021
	53	Finnish
Increasing the awareness of rehabilitation counselling		
Rehabilitation counselor (AMK)		
<p>Subject of our thesis was increasing the awareness of rehabilitation counselling. The purpose was to map ideas and suggestions about concrete measures how to increase the awareness. The goal was to produce information on what concrete ways there are to increase the awareness, and to who it should be done.</p> <p>One of the objectives of Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:s actions is to increase the awareness of rehabilitation counselling. The thesis was commissioned by Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry. We did a survey in cooperation with the association to their members. The data for this thesis was collected using a program called E-lomake that administers set of questionnaires. The survey was made during October 2020.</p> <p>Quantitative research methods were used in this thesis. The data for this thesis was collected with questionnaire that included multiple choice-, mixed- and open questions. Questionnaire was standardized, so the same subject matter was asked the same way from all respondents. The open questions were analyzed inductive and the rest answers with the Tixel program.</p> <p>Summary of the query results was, that people see the need for increasing the awareness of rehabilitation counselling. The query produced some individual proposals how to do it. In the opinion of the respondent's awareness should be increased to the municipalities and cities management, and in the rehabilitation's organizations and networks. The respondent's opinion was that Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:s, universities of applied sciences and the people who work in the rehabilitation counselling should increase the awareness for it.</p>		
<p><u>Key words</u> awareness, rehabilitation, rehabilitation counselling, e-lomake</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TILAAJA.....	6
2.1 Opinnäytetyön tavoite	6
2.2 Opinnäytetyön tilaaja	7
3 KUNTOUTUSOHJAUS	7
3.1 Kuntoutuksen ja kuntoutusohjauksen historia	8
3.2 Kuntoutuksen nelijako	10
3.2.1 Sosiaalinen kuntoutus	11
3.2.2 Kasvatuksellinen kuntoutus	12
3.2.3 Lääkinnällinen kuntoutus	12
3.2.4 Ammatillinen kuntoutus.....	13
3.3 Kuntoutuksen ohjaaja (AMK).....	13
3.4 Erilaiset ammattinimikkeet	14
3.5 Kuntoutusalan verkostot.....	15
3.6 Kuntoutuksen tulevaisuus	16
4 TUNNETTUUS	18
4.1 Tunnettuuden lisääminen	19
4.1.1 Kenen tulisi lisätä tunnettuutta?	21
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
5.1 Kohderyhmän kuvaus	23
5.2 E-lomakekysely.....	23
5.3 Aineiston analyysi.....	25
5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	26
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	26
6.1 Taustatiedot.....	26
6.2 Kuntoutusohjauksen tunnettuus	30
6.3 Kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen.....	32
6.4 Palaute kyselystä	36
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
8 POHDINTA	40
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena oli kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen ja tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, millä tavoilla ja kenelle kohdistetuilla toimenpiteillä tunnettuutta saataisiin lisättyä. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, nykyään Kuntoutusohjaajat ry:n toiminnan yhtenä tavoitteena on lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta. Yhdistys toimi opinnäytetyömme tilaajana ja toteutimme yhteistyössä tilaajan kanssa yhdistyksen jäsenille kohdistetun kyselytutkimuksen. Kyselylomakkeella selvitettiin kyselyyn vastanneiden ehdotuksia ja konkreettisia keinoja, joilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin lisätä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti syksyllä 2016 kuntoutuksen uudistamiskomitean valmistelemaan kokonaisuudistusta kuntoutusjärjestelmään. Komitean työskentelyn lähtökohtana oli, että kuntoutus on osa kokonaisuutta kuntoutujan hyvinvointipalveluissa. Kuntoutujan palveluprosessin tulee olla sekä saumatonta, että asiakaslähtöistä ja kuntoutuksen tulee toteutua siten, että kuntoutuja selviää omassa arjessaan. Marraskuussa 2017 valmistui komitean loppuraportti, joka sisälsi 55 erilaista ehdotusta kuntoutuksen uudistamiseksi kokonaisuudessaan. Suurin osa ehdotuksista koski kuntoutuksen järjestämistä ja kuntoutusprosessia, mutta niiden lisäksi komitea teki ehdotuksia liittyen kuntoutuksen tietojärjestelmiin, kehittämiseen, koulutukseen ja tutkimukseen. Keskenpäisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen takia komitea ei voinut kaikilta osin tehdä yksityiskohtaisia ehdotuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020.)

Tämänhetkisen pääministerin Sanna Marinin hallitusohjelmaan 10.12.2019 on kirjattu, että ”Kehitetään kuntoutusta lähtökohtana kuntoutuskomitean työ.” (Valtioneuvosto, 2019, s. 154.) Sosiaali- ja terveysministeriö on 18.12.2020 julkaissut Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelman vuosille 2020-2022. Suunnitelmassa kuvataan, miten tulevina vuosina Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotuksia tullaan toimeenpanemaan. (Valtioneuvosto, 2020, s. 9.)

Kuntoutuksen uudistamiskomitean yhtenä ehdotuksena oli, että hallitakseen asiakkaiden kuntoutumisen prosessia, on otettava käyttöön malli vastuullisesta asiakasohjauksesta. Asiakkaan kuntoutuksen palvelukokonaisuudesta vastaa siihen osoitettu vastuuhenkilö, joka voi olla työkykykoordinaattori, asiakasvastaava tai omatyöntekijä. Vastuuhenkilön tulee laajasti osata kuntoutuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon, työllistymispalvelujen, työpaikkojen, sosiaalivakuutuksen ja koulutuksen toiminta- ja työkykykuntoutuksen keinovalikoimat ja polut. (Valtioneuvosto, 2017, s. 43-44.)

Kuntoutuspolun tukemisella tarkoitetaan ohjauksen lisäksi taitoa asiakkaan kohtaamiseen, luottamuksellisen asiakassuhteen luomiseen sekä motivoimiseen kuntoutumisessa. Asiakkaan kanssa keskustellaan tavoitteista kuntoutuksessa ja tuetaan päätöksenteossa niissä asioissa, jotka liittyvät kuntoutukseen. Vastuuhenkilö kertoo erilaisista kuntoutumisen poluista asiakkaalle sekä tekee tarvittavia yhteydenottoja asiakkaalle tarpeellisten yhteistyöverkostojen rakentamiseksi. Kuntoutuksen tulee olla tavoitteellista ja asiakaslähtöistä. Tavoitteena on parantaa, palauttaa ja ylläpitää työ- ja/tai toimintakykyä. Asiakkaan rinnalla kuljetaan kuntoutusprosessin ajan, kunnes tavoite, joka on yhteisesti sovittu, on saavutettu. (Valtioneuvosto, 2017, s. 43-44.)

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TILAAJA

2.1 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyömme tavoitteena oli lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta kartoittamalla ideoita ja ehdotuksia, mitä konkreettisia toimenpiteitä voitaisiin tehdä tunnettuuden lisäämiseksi. Opinnäytetyön aiheelle on työelämän tarve. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistyksen jäsenille kohdistetulla kyselylomaketutkimuksella pyrimme tuottamaan tilaajalle tietoa siitä, millaisilla ja kenelle kohdistetuilla toimenpiteillä tunnettuutta voitaisiin lisätä. Olemme rajanneet opinnäytetyömme aiheen koskemaan kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämistä. Emme hae opinnäytetyössä vastauksia siihen, miten kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutuksen tunnettuutta voitaisiin lisätä.

2.2 Opinnäytetyön tilaaja

Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry on perustettu 12.5.1990. Kuntoutuksenohjauksen ja -suunnittelun sekä kuntoutuksen alalla asiantuntijana yksityisellä ja julkisella sektorilla työskentelevien on mahdollista liittyä yhdistyksen jäseniksi. Opiskelijajäseniä voivat olla kuntoutuksen ohjaaja (AMK/YAMK) opiskelijat. Yhdistyksen sääntöjen 3 §:ssä on määritelty, että yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on toimia tiedon ja ammattitaidon kehittäjänä kuntoutuksen alalla työskenteleville. Tavoitteena on lisätä kuntoutusohjauksen arvostusta ja tunnettuutta sekä järjestää alan koulutusta. (Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, 2020.)

Yhdistys toimii jäsentensä yhdyssiteenä kuntoutuksen tiedon- ja ammattitaidon kehittäjänä sekä tekee yhteistyötä muiden kuntoutustyötä tekevien tahojen ja järjestöjen kanssa. Toimintamuotoina ovat jäsenkirjeiden toimittaminen, koulutuspäivien järjestäminen, kuntoutusohjauksesta tiedottaminen, materiaalin tuottaminen kuntoutusohjauksesta sekä esitysten ja lausuntojen tekeminen koskien kuntoutuksen koulutuksellisia ja ammatillisia asioita. (Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, 2020.) Yhdistyksen tämänhetkinen jäsenmäärä eri puolilta Suomea on reilut 270 henkilöä. (Ylitalo, 2020a.) Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry on vuosikokouksessaan 6.11.2020 vaihtanut nimensä ja uusi nimi on Kuntoutusohjaajat ry. (Ylitalo, 2020c.)

3 KUNTOUTUSOHJAUS

Kuntoutujan toimintakykyä arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti kuntoutusohjauksessa. Kuntoutusohjaus on lakisäätteistä ja asiakaslähtöistä, mutta myös tavoitteellista toimintaa. Kuntoutuksen ja palvelujen tarve selvitetään arvioinnissa, jossa huomioidaan kuntoutujan itsenäinen selviytyminen arjen toimintaympäristöissä, elämänhallinta sekä mahdollisuus yhteiskunnalliseen ja vapaa-ajan toimintaan osallistumiseen. Tarkoituksenmukainen kuntoutusprosessi edellyttää kuntoutusohjausta, joka on kuntoutujalle maksutonta ja kuuluu kuntoutujan lisäksi hänen lähipiirilleen. (Salminen, 2016, s. 385-386.)

Kuntoutusohjaukseen ei tarvita lähetettä ja aloitteen ohjaukselle voi tehdä viranomaisen, hoitava taho, kuntoutuja itse tai hänen lähipiirinsä. Tavoitteena on edistää kuntoutuksen vaikuttavuutta kuntoutujan elinympäristössä elämänkaaren eri vaiheissa, oli sitten kyse kodista, työpaikasta, päiväkodista, koulusta tai hoiva- ja kuntoutusyksiköstä. Tarkoituksenmukainen ja toimiva palvelu- ja kuntoutuskokonaisuus pyritään varmistamaan kuntoutusohjauksen avulla. Mahdollisimman itsenäistä ja kuntoutujan toimintakykyä edistävää, tukevaa ja ylläpitävää toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä kuntoutujan kanssa. (Salminen, 2016, s. 385-386.)

3.1 Kuntoutuksen ja kuntoutusohjauksen historia

Kuntoutusta tehtiin alun perin auttamalla sairaita, vammaisia ja syrjäytyneitä yhteiskunnan jäseniksi ja toiminta perustui pääasiassa hyväntekeväisyyteen. Aistivammaisten lasten ja nuorten erityisopetus oli maailman laajuisesti ensimmäisiä kuntoutuksen keinoja, köyhäinhoidon ja kriminaalihuollon käyttämien työhuollon tehtävien lisäksi. Valtion rooli oli 1940-luvulle asti vaatimaton, mutta talvi- ja jatkosodan jälkeen tulleen invalidihuollon myötä, rooli muuttui kuntoutuksen organisoijaksi. (Puumalainen, 2008, 16.) Keskeinen kuntoutustoimintaa säättävä laki oli 1947 vuoden alusta lähtien invalidihuoltolaki, joka sittemmin kumoutui vuonna 1987 säädetyllä lailla vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987.)

Kuntoutuksen käsite tuli suomalaiseen käyttöön 1940-luvun lopulla englannin kielen sanasta rehabilitation. Sosiaalihuolto oli vastuussa invalidihuollon toteuttamisesta 1947 vuodesta 1980-luvun alkuun asti. Lääkinnällisen kuntoutuksen laitosjärjestelmän syntyyn vaikutti merkittävästi sotainvalidien kuntoutus. 1960-luvulla kuntoutuspalveluja aloitettiin sisällyttää sosiaali- ja terveystalouteen ja 1980-luvulla ne siirtyivät lopullisesti osaksi terveystaloutta. Kehityksen myötä vammais- huolto ja kuntoutus ovat muodostuneet omiksi alueikseen. Vuonna 1956 säädetyin kansaneläkelain myötä lähtivät myös yleiset järjestelmät kehittymään kuntoutuksen suuntaan. 1960-luvulla kehitettiin työeläkejärjestelmä ja tapaturma- sekä liikennevakuutuksiin sisällytettiin kuntoutusmahdollisuuksia. Kuntoutusmahdollisuudet lisääntyivät myös vuonna 1963 säädetyin sairausvakuutuslain myötä. Vuonna 1987

voimaan tulleen lakimuutoksen myötä, apuvälinepalvelut siirtyivät terveydenhuollon tehtäviksi, sopeutumisvalmennus ja laitostuntoutus Kelalle sekä kuntoutusohjaus vammais- ja kansalaisjärjestöille. (Puumalainen, 2008, s.17-19.)

Kuntoutusohjausta muistuttavaa työtä on tehty jo 1930-luvulta lähtien, mutta lakisääteiseksi toiminta muuttui 1970-luvulla invalidihuoltolain muutoksessa. Kuntoutusohjauksen keskeinen järjestämisvastuu siirtyi SVOL-lain (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta) myötä vuonna 1984 terveydenhuollolle osana lääkinällistä kuntoutusta. (Musikka-Siirtola, Siirtola & Wikström, 2008, s. 41.) Yliopisto- ja keskussairaalat lähtivät lakiuudistuksen myötä toteuttamaan ja kehittämään kuntoutusohjaustoimintaa aluksi ostaen palvelut järjestöiltä ja vähitellen muuttaen toimintaa omaksi toiminnaksi. (Mattsen, Mäkilä, Pettersson & Sjögren, 2008, s. 7-8.)

Kuntoutusohjaustyöryhmä määritteli kuntoutusohjauksen vuonna 1986 terveydenhuollon näkökulmaa korostaen laaja-alaiseksi vammaisen ja pitkäaikaissairaana henkilön päivittäistä selviytymistä tukevaksi toiminnaksi. Jo 1980-luvulla nähtiin, että kuntoutusohjaus on henkilön elämäntilanteen kokonaisvaltaista huomioimista. Terveydenhuollossa kuntoutusohjaus on 1984 vuoden jälkeen ollut pääsääntöisesti erikoissairaanhoidon tuottamaa palvelua. Uusia virkoja perustettiin alkuvaiheessa muuttamalla vammaisjärjestöiltä ostopalveluna hankittua kuntoutusohjausta omaksi toiminnaksi. Vuosien 1983-1986 aikana kuntoutusohjaajien määrä kaksinkertaistui ja vuonna 1989 terveydenhuollon palveluksessa oli jo 171 kuntoutusohjaajaa. (Musikka-Siirtola, Siirtola & Wikström 2008, s. 41-42.)

Neuropsykologian erikoispsykologi Marjatta Musikka-Siirtolan kertoman mukaan, kuntoutusohjaustyöryhmä aloitti toimintansa Tampereen yliopistollisessa keskussairaalassa vuonna 1988. Ryhmään kuului kuntoutusylilääkäri, kuntoutussuunnittelija, psykologi, sosiaalityöntekijä ja kaksi kuntoutusohjaajaa. Kuntoutusohjaustyöryhmässä kuntoutujan asioita mietittiin kokonaisvaltaisesti ja kuntoutuja pääsi osallistumaan häntä koskeviin kokouksiin ja päätösten tekemiseen. Ryhmässä mietittiin eri sairausryhmissä toimivien kuntoutusohjaajien työnkuvaa ja eri sairausryhmien tuen tarpeita. Kodin muutoksien ja apuvälineiden tarpeen sekä kuntoutujan toimintakyvyn arvioimista kehitettiin kuntoutujan toimintaympäristöissä. Ryhmässä mietittiin

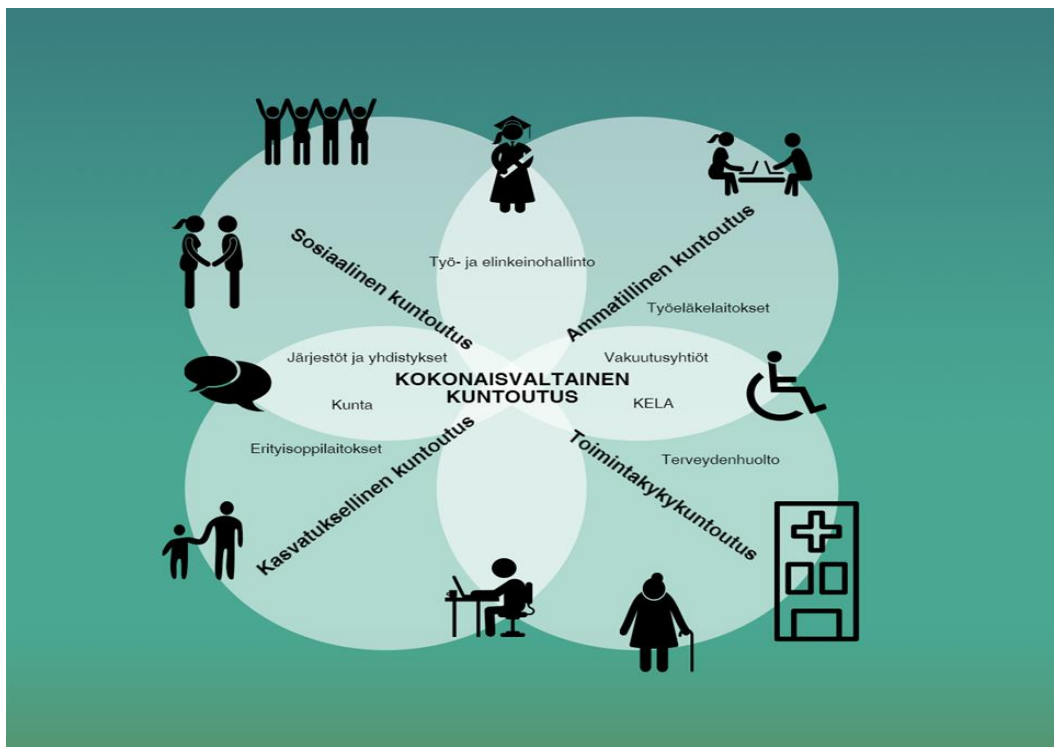
kuntoutujan tarvelähtöisesti lähtisikö kotikäynnille fysioterapeutti vai kuntoutusohjaaja. Ryhmä toimi linkkinä eri vammaisjärjestöjen sekä klinikoiden välillä ja siellä aloitettiin kehittämään kuntoutusohjaajien vetämiä ensitietoryhmiä. (Musikka-Siirtola, 2020.)

Kuntoutusohjaajat toivat arvokasta tietoa kuntoutujan toimintakyvystä omassa toimintaympäristössään. Kuntoutusohjaajien tietämys palvelujärjestelmästä näyttäytyi tärkeänä niin työryhmälle kuin kuntoutujille sekä heidän läheisilleen. Musikka-Siirtola on ollut kehittämässä ja tekemässä kuntoutustyötä Tampereen yliopistollisessa sairaalassa 1980-luvulta alkaen ja ollut myös perustamassa sinne kuntoutustutkimusyksikköä. Lisäksi hän on ollut jalkauttamassa Suomeen ja erikoissairaanhoidon ICF-luokitusta (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2020.) joka on kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus. (Musikka-Siirtola, 2020.)

Kuntoutus on ollut vuosien varrella jatkuvassa muutoksessa. Kuntoutujan aseman korottaminen on nähty tärkeäksi 1990-luvulta lähtien tähän päivään. Valtioneuvosto on antanut kolme selontekoa kuntoutuksesta eduskunnalle, jotka ovat herättäneet julkista keskustelua kuntoutujan asemasta, kuntoutuksen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Tulevaisuuden haasteina kuntoutukselle on osoittaa kuntoutuksen vaikuttavuus, kehittää yhteistyötä eri toimijoiden välillä, kansalaisten kuntoutustietämyksen lisääminen, kuntoutuksen kohdentuminen oikein ja työelämän ulkopuolella olevien – sekä mielenterveys- ja päihdeongelmaisten kuntoutus. (Puumalainen, 2008, s. 22.)

3.2 Kuntoutuksen nelijako

Kuntoutusohjausta tehdään monialaisesti kaikilla kuntoutuksen osa-alueilla. Kuntoutuksen kenttä muodostuu neljästä toiminta-alueesta ja palvelusta, jotka täydentävät toisiaan. Osa-alueet ovat sosiaalinen, kasvatuksellinen, ammatillinen ja lääkinnällinen kuntoutus, josta käytetään myös toimintakykykuntoutuksen nimeä (Terveyskylä, 2020.) Kuvassa 1 on yhdenlainen näkemys kuntoutuksen kentästä ja palvelujärjestelmästä.

Kuva 1: Kuntoutuksen kentät ja palvelujärjestelmä (Terveyskyliä, 2020.)

3.2.1 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan toimenpiteitä ja palveluita, joilla pyritään lisäämään kuntoutujan osallisuutta yhteiskunnassa, ehkäisemään syrjäytymistä ja parantamaan kuntoutujan sosiaalista toimintakykyä. (Järvikoski & Härkäpää, 2004, s. 23-25.) Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu kuntoutujan toimintakykyä edistäviä yleisiä palveluita, jotka ovat määriteltä sosiaalihuoltolaissa kuten kotipalvelu, omaishoidon tuki ja päivätoiminta. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu myös kuntoutuksen kannalta tärkeitä erityispalveluja, joita on määriteltä vammaispalvelulaissa (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987) sekä päihdehuoltolaissa. (Päihdehuoltolaki 41/1986.) Erityispalveluita ovat esimerkiksi vammaispalvelulain alaiset kuljetuspalvelut, asunnonmuutostyöt, palveluasuminen ja henkilökohtainen avustaja. Päihdehuoltolain alaisia palveluita ovat esimerkiksi katkaisuhuoltoasemat, päihdehuollon eri asumisyksiköt, päihdehuollon laitospääntoiminta ja A-klinikat. (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori- Kemilä & Ihalainen, 2003, s. 334-342.)

3.2.2 Kasvatuksellinen kuntoutus

Kasvatuksellisella kuntoutuksella viitataan esimerkiksi pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsen tai aikuisen koulutukseen, kasvatukseen sekä niiden edellyttämiin erityisjärjestelyihin. Keskeisimmät kasvatukselliset palvelut liittyvät päivähoitoon sekä koulunkäyntiin ja tapahtuvat toimintaympäristöissä mahdollisuuksien mukaan. Kasvatuksellisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on kunnilla ja kuntayhtymillä, jotka usein vastaavat palvelujen tuottamisesta. (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori- Kemilä & Ihalainen 2003, s. 347-349.)

3.2.3 Lääkinnällinen kuntoutus

Lääkinnällisen kuntoutuksen tarkoituksena on ylläpitää ja parantaa kuntoutujan työ- ja toimintakykyä, arjessa selviytymistä sekä elämänhallintaa. (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori- Kemilä & Ihalainen, 2003, s. 328-331.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksissa on määritetty lääkitä hoitavien kuntoutukseen liittyvä kuntoutusohjauksen järjestämisvastuu. Kunnan on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkitä hoitavien kuntoutus. Siihen kuuluu kuntoutusneuvonta ja -ohjaus, potilaan toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi ja kuntoutustutkimus. Tutkimuksen avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuuksia sekä toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäviä terapeuttisia menetelmiä. (Terveystieteiden tutkimuskeskuslaki 1326/2010, 29 §.)

Muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet voivat olla apuvälinepalveluja, sopeutumisvalmennusta sekä kuntoutusjaksoja laitos- tai avohoidossa. Kunnan vastuulla on potilaan lääkitä hoitavien kuntoutuksen suunnittelu siten, että kuntoutus muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden yhdessä tarpeenmukaisen hoidon kanssa. Kuntoutussuunnitelmassa on määriteltävä lääkitä hoitavien kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö. Kunta vastaa lisäksi kuntoutuspalvelun ohjauksesta ja seurannasta sekä tarvittaessa nimeää potilaalle kuntoutuksen yhdyshenkilön. (Terveystieteiden tutkimuskeskuslaki 1326/2010, 29 §.)

3.2.4 Ammatillinen kuntoutus

Ammatillisella kuntoutuksella on tarkoitus kohentaa työikäisen kuntoutujan työkykyisyyttä, parantaa hänen ammatillisia valmiuksiaan, edistää työmahdollisuuksia ja työssä jatkamista. Työikäisille tarkoitettu kuntoutusjärjestelmä pitää sisällään monia kuntoutuksen järjestäjätahoja. Työikäisten kuntoutuksen vastuutahoja voivat olla yritykset ja järjestöt, sosiaalihuolto, työ- ja elinkeinohallinto, Kela, työeläkelaitokset, vahinkovakuutuslaitokset, terveydenhuolto, työterveyshuolto sekä työpaikat. Ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteitä ovat järjestäjätahoista riippuen mm. ammatillinen koulutus, uudelleen koulutus, koulutuskokeilut, työkokeilut, työvalmennus ja kuntouttava työtoiminta. (Juvonen-Posti, Lamminpää, Rajavaara, Suoyrjö & Tötterman, 2016, s. 160-169.)

Ammatillinen kuntoutus tulisi aloittaa, kun arvioidaan, että henkilön opiskelu ja työkyky ovat olennaisesti heikentymässä lähivuosina. (Juvonen-Posti, Lamminpää, Rajavaara, Suoyrjö & Tötterman, 2016, s. 160-169.) Kelan ammatilliseen kuntoutukseen pääsyssä huomioidaan kuntoutujan tilanne kokonaisvaltaisesti. Kuntoutuksen kohteen laajentuminen näkyy Kelan ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn helpottumisena vuoden 2014 toteutuneen lakimuutoksen myötä. (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005, 2 luku 6§.) Lakimuutoksen myötä asiakkaan työ- ja opiskelumahdollisuuksia arvioitaessa otetaan huomioon sairauden, vian tai vamman lisäksi myös muut asiakkaan työ- tai opiskelukykyyn ja ansiomahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät. (Ylisassi, Rajavaara & Seppänen-Järvelä, 2016, s. 153-159.)

3.3 Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimike. Koulutuksen laajuus on 210 opintopistettä ja suunniteltu kesto on 3,5 vuotta. Opintojen tavoitteena on laaja-alaisen näkemyksen omaaminen kuntoutuksesta sekä kuntoutuspalveluja koskevan lainsäädännön tunteminen, yksilöllisen kuntoutustarpeen tunnistaminen ja arviointi sekä kuntoutusprosessin suunnittelu asiakaslähtöisesti. Kuntoutuksen ohjaaja osaa työskennellä asiantuntijana erilaisissa

kuntoutukseen liittyvissä moniammatillisissa tiimeissä, verkostoissa ja kehitystehtävissä. (Opetushallitus, 2020.)

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutusta on järjestetty Suomessa vuodesta 1997 alkaen. Jyväskylän, Rovaniemen ja Satakunnan ammattikorkeakouluista saadun tiedon mukaan kuntoutuksen ohjaajia (AMK) on valmistunut vuodesta 1997 alkaen maaliskuun loppuun 2020 mennessä noin 1000 opiskelijaa. (Harja, 2020, Karapalo, 2020 & Korkeamaa, 2020.) Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutusta järjestävät monimuotototeutuksena tällä hetkellä Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulut. (Opetushallitus, 2020.)

3.4 Erilaiset ammattinimikkeet

Kuntoutuksen ohjaajat ovat sosiaalihuollon laillistettuja ammattihenkilöitä. Vuosina 2005-2015 voimassa ollut laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista määritteli, että ”Kelpoisuusvaatimuksena sosiaaliohjaajan tehtäviin on tehtävään soveltuva sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto”. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005, 6 §.) 14.12.2017 astui uudelleen voimaan laki, jonka mukaan kuntoutuksen ohjaajat ovat laillistettavia ammattihenkilöitä. ”Sosiaali- ja terveysalan lupaja ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kuntoutuksen ohjaajan ammattia henkilölle, joka on suorittanut sosiaalialalle soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa”. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, 2 luku 8 § 3 mom.)

Kuntoutusohjaajat sekä kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun asiantuntijat työskentelevät useilla erilaisilla nimikkeillä eri kuntoutuksen aloilla asiantuntijoina mm. moniammatillisissa työryhmissä ohjaus-, neuvonta-, suunnittelu ja valmennustehtävissä sekä kehittämis- ja johtamistehtävissä. Työpaikat sijaitsevat eri sektoreilla kuten Kelan, TE-hallinnon ja vakuutusyhtiöiden kuntoutuspalveluissa. Näiden lisäksi työskennellään kuntien sosiaali- ja terveyspalveluissa, erikoissairaanhoidossa, erilaisissa järjestöissä, projekti- ja kehittämistehtävissä sekä yrittäjinä. Organisaatioiden mukaan

työn sisällöt ja tehtävänimikkeet vaihtelevat. (Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, 2020.)

Satakunnan ammattikorkeakoulun kuntoutuksen ohjaajat (AMK) ovat työllistyneet ammattinimikkeillä kuntoutusohjaaja, kuntoutussuunnittelija, kuntoutuksen ohjaaja, ohjaaja, palveluohjaaja, ammatillinen kuntoutusohjaaja, työhön valmentaja, projekteissa erilaisilla tehtävänimikkeillä ja yrittäjinä. (Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2020.) Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistuneet kuntoutuksen ohjaajat (AMK) ovat työllistyneet tehtävänimikkeillä kuntoutusohjaaja, ammatillinen kuntoutusohjaaja, kuntoutuksen ohjaaja, etsivän nuorisotyön ohjaaja, työhön valmentaja, uraohjaaja, kuntoutusyhdyshenkilö ja kuntoutusasiantuntija. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2020.)

3.5 Kuntoutusalan verkostot

Suomen kuntoutusohjaajien yhdistyksellä on verkkosivusto osoitteessa www.kuntoutusohjaajat.fi. Yhdistys solmi 24.10.2017 yhteistyösopimuksen Tehy ry:n (Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattijärjestö) kanssa, jolloin siitä tuli Tehyn ammatillinen jaosto. (Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, 2020.) Tehyn näkemyksen mukaan riittävät resurssit ja osaaminen kuntoutuksessa on taattava sote-uudistuksessa. Kuntoutuksen kokonaisuuden kehittämisessä tulee huomioida myös Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Tehy järjestää vuosittain kuntoutusalan verkoston yhteiset opintopäivät alan ammattilaisille ja opiskelijoille. (Tehy, 2020.)

Kuntoutuksen suunnannäyttäjänä toimii Kuntoutussäätiö, jonka toiminnan painopisteenä ja osaamisalueena ovat työkyky, kestävä työ, paras terveys ja vahvistuva kansalaisyhteiskunta. Säätiö tekee yhteistyötä käytäntölähtöisesti asiakkaiden ja kumppanien kanssa. Säätiö on RIFI ry:n jäsen (Rehabilitation International RI) sekä mukana ICSW-järjestön (International Council on Social Welfare) toimikunnassa Suomessa. Kuntoutussäätiö järjestää vuosittain valtakunnallisesti alan ammattilaiset yhteen kokoavat Kuntoutussäätiön kuntoutuspäivät. (Kuntoutussäätiö, 2016.)

Kuntoutus-lehti on Kuntoutussäätiön ja Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämissyhdystys Kutke ry:n julkaisema kuntoutusalan tieteellinen ammattilehti, joka on perustettu vuonna 1978. Lehti kertoo ajankohtaista tietoa kuntoutuksen uusista innovaatioista sekä tutkimuksesta ja menetelmistä. Lehti seuraa myös alan yhteiskunnallista keskustelua. (Kuntoutussäätiö, 2020a.)

Eduskuntaan on perustettu 21.10.2020 kuntoutusverkosto, joka on avoin kaikille kansanedustajille. Verkoston tarkoituksena on toimia yhteistyössä Kuntoutusverkosto KUVEn kanssa kuntoutujien aseman parantamiseksi. ”Kuntoutus on ajankohtaisempaan kuin koskaan”. Tavoitteena on ihmisten toiminta- ja työkyvyn parantaminen sekä työllisyysasteen nostaminen, jotka tarvitsevat toteutuakseen sitä, että kuntoutuksen keinoja käytetään laaja-alaisesti. (Kuntoutussäätiö, 2020b.)

3.6 Kuntoutuksen tulevaisuus

Uudistettaessa sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmää parempi aktiivisuus, terveys, toimintakyky ja osallisuus ovat keskeisiä tavoitteita. Koska mikään järjestelmä ei kuntouta ihmistä, ovat kuntoutumisen kysymykset ajankohtaisia tulevasta järjestelmästä riippumatta. Toimintaa, jossa kuntoutuja määrittelee yhdessä asiantuntijan kanssa itselleen tavoitteet ja keinot saavuttaa ne, kutsutaan kuntoutumiseksi. Ymmärrys siitä, että kuntoutuminen on edellä mainittua toimintaa, ei ole vielä osa sosiaali- ja terveydenhuollon käytäntöä ja jää irralliseksi muista prosesseista. (Autti-Rämö & Salminen 2016, s. 14-16.)

Tällä hetkellä kuntoutusta ei ole järjestetty kansallisesti yhdenvertaisesti. Tulevaisuuden sote-järjestelmän kannalta oleellista on, että eri tahoilla on kuntoutuksen sisällön suunnittelusta ja toteutuksesta riittävästi osaamista. Kuntoutumisprosessia ei tue järjestelmä, joka rajaa kuntoutuksen kuntoutujaan kohdistuvien toimenpiteiden ostamiseen. Kilpailutuksella kuntoutuksen pilkkominen hankittaviin osatekijöihin on selkeä uhka. Vapaasti valittava palveluntuottaja ei takaa sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, joka tukee vaikuttavaa kuntoutumista. Kuntoutusta koskevat myös sosiaali- ja terveydenhuollon tehokkuusvaatimukset. Arvioitaessa muutostarpeita

kuntoutusjärjestelmässä on tärkeää varmistaa, että yksilön kuntoutumisprosessin toteutumista parantaa järjestelmään kohdistuvat muutokset. (Autti-Rämö & Salminen 2016, s. 14-16.)

Kuntoutus on Maailman terveysjärjestön WHO:nkin keskeinen tavoite heidän maailmanlaajuisessa suunnitelmassaan Global Disability Action Planissa vuosille 2014 - 2021. WHO:n mukaan kaikilla tulisi olla mahdollisuus saada yhdenmukaisia ja laadukkaita kuntoutuspalveluita, riippumatta heidän taloudellisesta asemastaan. Laadukkaita kuntoutuspalveluita pystytään tarjoamaan panostamalla laadunhallintaan. Laadunhallinnan lähtökohtana on asiakastyytyväisyys, johon pyritään tarjoamalla asiakkaille luotettavia ja oikein kohdennettuja palveluita. Asiakas ei välttämättä osaa määrittellä laadukasta palvelua ennakoon, mutta tunnistaa sen palvelua saadessaan. Laadun kehittymistä voidaan seurata ja parantaa laadunhallintajärjestelmällä. (Kemp, 2005, s. 41.) Kuntoutuksen haasteena on tulevaisuudessa edellä mainittu ikääntyneiden määrän kasvu sekä lisääntyvät elintapasairaudet ja niistä johtuvat toimintakyvyn ongelmat. Kuntoutuspalveluita tulisi maailmanlaajuisesti lisätä vastaamaan kuntoutuksen kasvavaan tarpeeseen. (WHO, 2017).

Työelämän muutos haastaa työurien pidentämisen keinot ja työikäisten kuntoutuksen. Työelämän murroksessa ammatti- ja elinkeinorakenne muuttuu, työtehtävien vaatimukset muuttuvat ja moninaistuvat, ammatteja häviää ja syntyy uusia. Työurat muuttuvat yksilöllisemmiksi ja vaihtelevimmiksi. (Hinkka & al. 2011, s.19.) Työikäisten määrän pienentyessä ja väestön ikääntyessä, työssä on jaksettava entistä pidempään. Vaikka maahanmuutto on lisääntynyt ja eläkeiän nostamisen tavoite saavutettaisiin, on työikäisiä entistä vähemmän lähivuosina ja he ovat keski-ikäitään entistä vanhempia. Samanaikaisesti kymmeniä tuhansia nuoria on syrjäytymisvaarassa vailla työtä ja koulutusta. Kun työvoima supistuu, on erilaisilla uudistuksilla koitettu ratkaista tilannetta. Esimerkiksi työurien pidentäminen, nuorten rohkaiseminen työmarkkinoille, osatyökykyisten työssäkäyntimahdollisuuksien tukeminen, alueellisen liikkuvuuden vahvistaminen ja maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen. Työikäisten kuntoutuksen järjestäminen on myös entistä tärkeämpää työelämän muuttuvissa tilanteissa. Nykyään kuntoutuksen nähdään koskevan työn ja muiden elämänprojektien keskeytymisen uhkia, arjessa selviytymisen vaikeuksia ja hyvinvoinnin

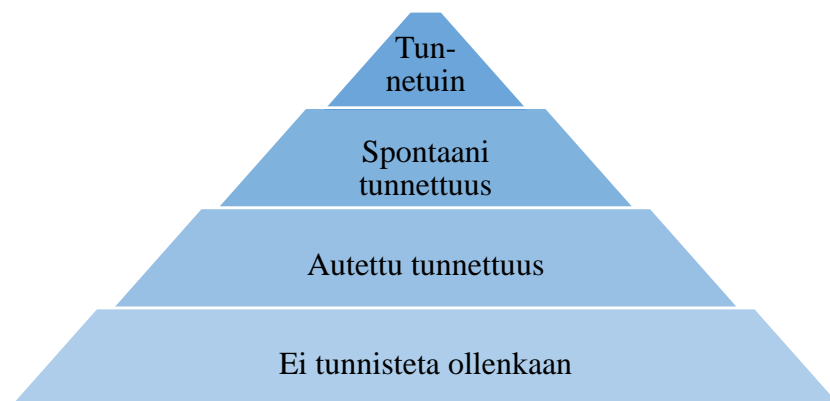
ongelmia, sairauden tai vamman aiheuttaman työ- ja toimintakyvyn menettämisen lisäksi. (Ylisassi, Rajavaara & Seppänen-Järvelä, 2016, s. 153-159.)

Kuntoutuksen uudistamiskomitean vuonna 2017 valmistuneiden kuntoutuksen uudistamishdotusten perusteella on laadittu sosiaali- ja terveysministeriössä toimintasuunnitelma vuosille 2020-2022, jossa kuvataan miten uudistamiskomitean ehdotuksia tullaan toimeenpanemaan. Työn tavoitteena on ihmisen toimintakyvyn tukeminen ja parantaminen sekä hoitojärjestelmät, jotka toimivat saumattomasti. (Valtioneuvosto, 2020, s. 11.)

4 TUNNETTUUS

Tunnettuus sana on johdettu sanasta tunnettu. Tunnettuus tarkoittaa jonkin seikan tai asian tunnettuna olemista. Sana tunnettuus aiheuttaa epätietoisuutta, koska se ei ole vielä kovin vahvasti juurtunut yleiskielen käyttöön. (Kielitohtori, nd.) Synonyymeja sanalle tunnettuus ovat julkisuus, brändi ja tunnettu. Tunnettu sana määritellään siten, että joku, joka tunnetaan, tiedetään yleisesti tai on tuttu. (Suomisanakirja, 2020.)

Tunnettuuden määrittelyssä lähdetään siitä, että muistaako ihminen joskus nähneensä tai kuulleensa asiasta. Tunnettuus ei ole sama asia kuin arvostus. Tunnettuus voidaan jakaa neljään eri tasoon. Kuvassa 2 Hannu Laakson luoma pyramidi tunnettuuden tasoista. (Laakso, 2004, s. 125-128.)

Kuva 2: Tunnettuuden nelijako (Laakso, 2004, s. 125.)

Alimmalla tunnettuuden tasolla ihminen ei tunnista asiaa ollenkaan. Autetussa tunnettuudessa on kyse siitä, että kun ihmiselle mainitaan jostain asiasta, pystyy hän yhdistämään jotain asiaan liittyvää, jota hän muistaa kuulleen tai nähneensä. Autetun tunnettuuden taso kertoo siitä, että tunnetaanko asiaa ylipäättänsä. Jos asiasta ei muisteta kuulleen tai nähneensä mitään, kuvaa Laakso kirjassaan, tunnettuuden tasolla tilanteen olevan hälyttävä. Kolmannella eli spontaanilla tunnettuuden tasolla ihminen pystyy nimeämään asiaan liittyviä asioita ilman, että hänelle annetaan mitään tietoja asiasta. Tunnettuuspyramidin ylimmällä tasolla on tunnetuin. Asian ollessa tunnettuudeltaan tällä tasolla, on sillä erityinen asema ihmisten mielissä. Tunnettuudessa on saavutettu paras mahdollinen tulos. (Laakso, 2004, s. 125-128.)

”Mielipaikkaa markkinoilla voi vahvistaa oikealla viestinnällä, mutta lopullisesti paikka mielissä ansaitaan lupauksen mukaisella toiminnalla”. Luottamuksen herättäminen sekä ihmisten mielenkiinnon ja huomion tavoittaminen ei ole vain eri tuotteiden tai ihmisten ongelma. Kaikki, jotka haluavat vaikuttaa ihmisiin ovat samanlaisen haasteen edessä erottuakseen, koska ihmismieli on rajallinen. Ihmiset ovat luonnostaan epäluuloisia vieraita asioita kohtaan, joten on hankalaa saada uusia asioita ihmisten mieliin. Uusia asioita tarkastellaan suhteessa aiempaan kokemukseen ja tietoon. Halutaan säilyttää asiat niin kuin ne ovat eikä pidetä muutoksista. (Pulkkinen, 2003, s. 12, 35, 92.)

4.1 Tunnettuuden lisääminen

Tunnettuuden saavuttamiseksi on monia konkreettisia keinoja, joiden avulla koitetaan tavoittaa mahdollisimman paljon ihmisiä, mahdollisimman halvalla. (Finkle, C. 2008.) Mainonta muistetaan helpommin, jos siihen liittyy jotain erilaista. Informaatiotulvan keskellä keino luoda tunnettuutta on erilaisuus erottautua muista. Mainonnassa erottautuminen voi olla esimerkiksi tunnusmelodian, symbolin tai sloganin käyttö. On tärkeää rajata halutut uutisointikanavat tarkasti viestitettäessä mediassa siten, että mainonta kohdistuu oikealle kohderyhmälle. Uutinen on uusi uutinen vain kerran, kerrottaessa se toiseen kertaan, on se jo vanha uutinen. Tapahtumissa markkinoinnin päätavoitteena on tunnettuuden ylläpitäminen tai lisääminen. Jotta

tunnettuudessa saavutettaisiin spontaanin tunnettuuden taso, vaatii mainontaa toistamisen lisäksi aikaa. (Laakso, 2004, s. 137-142, 147.)

Internet on mukana kaikkien kuluttajien arjessa ja se toimii päivittäisten toimintojen asiointikanavana. Myös sosiaalisen median käyttö on jatkuvassa kasvussa ja se nähdään tänä päivänä markkinoinnin tärkeimpänä työkaluna. Internetmarkkinointi on kehittynyt paljon viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Perinteinen markkinointi ja mainonta ovat muuttaneet muotoaan, jolloin niistä on tullut melko tehottomia sekä tulosten luotettavuuden mittaamisen kannalta haasteellisia digimaailmassa. Digiaikana markkinoinnin reaaliaikaisuus on kasvanut ja interventioiden vaikuttavuuden mittaaminen on tarkentunut. Markkinatoimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan mitata ja nähdä reaaliajassa ja interventioon voidaan puuttua prosessin aikana, sekä kohdentaa se oikealle kohderyhmälle. Markkinointi on muuttumassa enemmän kuluttajalähtöiseksi, auttavaksi, neuvovaksi ja hyödyllisiä vinkkejä antavaksi toiminnaksi, joka on myös kustannustehokkaampaa kuin perinteinen markkinointi. (Kananen, 2018, s. 13-22.)

Suomen sosiaali- ja terveys ry SOSTE on yli 230 sosiaali- ja terveysalan valtakunnallinen kattojärjestö. SOSTE kuvaa tunnettuuden lisäämisen erilaisilla viestinnän keinoilla, olevan olennainen osa yhdistysten toimintaa. Viestintä on vaikeimmillaan ja yksinkertaisimmillaan kommunikointia, joka voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen viestintään. Organisaatiosta ulospäin suuntautuvan tiedottamisen eli ulkoisen viestinnän tarkoituksena on kasvattaa tietoisuutta ja vahvistaa myönteistä kuvaa toimijasta. Viestinnän arkea on tiedottaminen, jolla tehdään tunnetuksi toimintaa sekä luodaan organisaatiosta luotettavaa kuvaa sidosryhmille. (Suomen sosiaali- ja terveys ry, 2020.)

Tiedottaminen on käytännössä sosiaalisen median päivittämistä, uutiskirjeiden lähettämistä, mediatiedotteiden laatimista ja verkkosivujen ylläpitämistä. Sosiaalisessa mediassa hyvällä vuorovaikutuksella ja sisällöllä saa huomiota. Toimintaympäristön luotaaminen on yksi viestinnän tehtävistä. Siinä ennakoidaan oman toimialan kehittymistä, yhteiskunnan tulevia muutoksia ja keskustelun ilmapiiriä liittyen omaan toimialaan. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen onnistumisessa luotaaminen on tärkeää. Oman organisaation maineen seuraaminen ja edistäminen oikeaan suuntaan on

tärkeää. Imago, brändi tai maine ovat monen tekijän summa, johon voi vaikuttaa mutta ei hallita. Viestintä auttaa suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä ulkoisiin sidosryhmiin, kuten asiakkaisiin ja päättäjiin. (Suomen sosiaali- ja terveys ry, 2020.)

4.1.1 Kenen tulisi lisätä tunnettuutta?

Kuntoutuspalvelujen markkinointi on laajentunut ja muuttunut hitaammin kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden sekä muiden hyvinvointipalvelujen markkinointi. Selitystä markkinoiden vähäisyydelle voidaan etsiä kuntoutuspalvelujen tietynlaisesta vanhoillisuudesta. Kuntoutuksen toissijaisuus yleisiin hyvinvointipalveluihin verrattuna ja sen toteuttamista edeltävä moniammatillista suunnittelua vaativa luonne. Kuntoutuksessa ei ole yleisesti pidetty mahdollisena tai tarkoituksenmukaisena markkinoida palveluja yksilöasiakkaalle, koska päätöksen kuntoutuspalvelujen maksamisesta ja hankkimisesta tekevät organisaatiot, jotka ovat lakisääteisesti asiaan velvoitetut. Kuntoutuspalvelut ovat kuitenkin aina myös vaihtoehto joillekin toisille palveluille tai ratkaisuille, jolloin myös kuntoutujan olisi hyvä olla niistä tietoinen. (Yhteisömedia, 2012.)

Kuntoutuksen markkinointia ei voida pitää liiallisena kaupallistumisena, mutta kuntoutuksen palveluntuottajat joutuvat menestyäkseen kilpailemaan toisten palveluntuottajien kanssa, joko suoraan tai epäsuoraan kuntoutusta järjestävien ja ostavien tahojen välityksellä. Liiketaloustieteessä markkinointi usein liitetään käsitteeseen asiakashallinta. Kuntoutuspalvelujen ulottaminen kuntoutujan arkeen ja pitkäjänteiset kuntoutusprosessit luovat uusia tehtäviä kuntoutuksen markkinoinnille. Tässä mielessä kuntoutuksen markkinointi on kaikkien kuntoutustoimintaan osallistuvien yhteinen intressi. Toimijoiden tulisi osallistua kuntoutusta koskevan tiedon markkinointiin ja levittämiseen, jolloin se ei jäisi pelkästään palvelun tuottajien vastuulle, eikä näin ollen olisi niin kaupallista ja kilpailuhenkistä. Kuntoutujalle annetaan nykyisin enemmän vaikutusvaltaa palveluntuottajan valinnasta, joten markkinoinnin tehtäväkenttä ja tarve avautuvat vastaavasti. Eri kuntoutustahojen voisi edellyttää pitävän kuntoutusta näkyvällä paikalla omassa tuotevalikoimassaan. (Yhteisömedia, 2012.)

Kuntoutuspalvelujen vaikuttavuus, oikea kohdentaminen, taloudellisuus, oikea-aikaisuus ja muut kuntoutukselta vaaditut seikat edellyttävät kuntoutuksen markkinointia jatkuvasti kehittyvillä uusilla tavoilla. Puheet kuntouttavasta työotteesta, yhteistyöstä, syrjäytymisen ehkäisystä ja aktivoinnista jäävät tehottomaksi ja vaillinaisiksi, jos kuntoutusta ei tunneta kuntoutujia laajemmin. Kuntoutuksen asema muuttuu marginaaliseksi, jos sen näkyvyys ja arvostus ovat huomattavasti alhaisempia kuin muiden hyvinvointipalvelujen. Markkinointi ja mainonta eivät ole ainoita välineitä kuntoutuspalvelujen tunnettavuuden lisäämisessä, mutta kaupalliset keinot sopivat hyvin paradigmanmuutokseen, joka on hyvinvointipalvelujen osalta laajemminkin käynnissä. Eri kuntoutusjärjestelmät tuovat kuntoutusta eri tavoin esille, joten lakisääteisestä tehtävästä huolimatta, kuntoutus voi jäädä vaille riittävää huomiota palvelujärjestelmien tiedotuksessa. (Yhteisömedia, 2012.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Valitsimme opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän. Määrällisessä tutkimuksessa kartoitimme kyselyllä millaisia konkreettisia asioita tulisi tehdä ja kenen, jotta kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin lisätä. Kyselyn otanta suoritettiin kokonaisotantana Suomen kuntoutusohjaajien yhdistyksen kaikille jäsenille. Valitsimme tutkimusaineiston keräämiseen kyselylomakkeen, joka on määrällisessä tutkimusmenetelmässä tavallisimmin käytetty tapa kerätä aineistoa. Kysely oli vakioitu, jolloin sama asiasisältö kysyttiin samalla tavalla kaikilta kyselyyn vastaajilta.

Määrällisessä tutkimusmenetelmässä kartoittavan tutkimuksen tavoitteena on uusien näkökulmien etsiminen ja sellaisten asioiden tutkiminen, jotka ovat vähän tunnettuja. (Vilka, 2007, s. 20.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on keskeistä tehdä johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, sekä perehtyä aiempiin teorioihin tutkittavasta aiheesta. Teorioita käytetään, jos aikaisemmissa tutkimuksissa on paljastunut joukko havaintoja säännönmukaisuuksista jossakin ilmiöhavainnossa. Määrällisessä tutkimuksessa havaintoaineiston tulee soveltua määrälliseen eli numeeriseen

mittaamiseen. Tutkimuksen perusjoukko, eli koehenkilöt tai tutkittavat henkilöt pitää määritellä selkeästi, sekä perusjoukosta otettu otos. Kerätty aineisto analysoidaan tilastollisesti ja tulokset kuvaillaan esimerkiksi prosenttitaulukoiden avulla. (Hirsjärvi & al. 2015, s.139-142.)

Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja lukee itse esitetyn kysymyksen ja vastaa itse kirjallisesti siihen. Tutkimukseen vastaajat jäävät tuntemattomiksi. Riskinä kyselylomaketutkimuksella on tutkimusaineiston kato, jolla tarkoitetaan sitä, että vastausprosentti jää alhaiseksi. Tutkimusaineiston keräämiselle viivettä saattaa syntyä myös vastauslomakkeiden palautuksessa. (Vilka, 2015, luku 4.)

5.1 Kohderyhmän kuvaus

Opinnäytetyömme kohderyhmänä oli Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n jäsenet. Jäsenistöön kuuluu kuntoutuksenohjauksen, -suunnittelun ja kuntoutuksen alalla asiantuntijana työskenteleviä eri-ikäisiä henkilöitä sekä opiskelijajäseninä kuntoutuksen ohjaaja (AMK/YAMK) opiskelijoita. (Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, 2020.) Kysely lähetettiin onnistuneesti yhteensä 274 jäsenelle. (Ylitalo, 2020b.)

5.2 E-lomakekysely

E-lomakkeella tarkoitetaan internetissä julkaistavaa verkkolomaketta, joka on kohdennettu tietyille ryhmälle. Organisaation ylläpitokäyttäjä luo e-lomakkeen ja vastaa sen lähettämisestä vastaajille. E-lomake voi olla julkisessa tai yksityisessä eli salatussa käytössä. Salatussa käytössä kyselyyn pääsee vastaamaan henkilöt, joilla on ennakoon lähetetty salasana. Julkiseen kyselyyn voi vastata kuka tahansa. Yleensä e-lomake lähetetään sähköpostilla henkilökohtaisesti vastaajille, jolloin voidaan varmistaa, että tiettyyn ryhmään kuuluva henkilö täyttää sen. Kun ylläpitokäyttäjä eli lomakkeen tekijä tai ylläpito oikeuden hallitsija ottaa lomakkeen julkiseen käyttöön, vastaaja voi käydä täyttämässä sen. (E-Lomake, nd. s.1.)

Tutkimus toteutettiin e-lomakekyselyllä (liite 1) Suomen kuntoutusohjaajien yhdistyksen jäsenille lokakuun 2020 aikana. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistykselle lähetettiin 18.9.2020 tutkimukseen kuuluva saatekirje sekä linkki e-lomakekyselyn täyttämiseen. Yhdistys lähetti 5.10.2020 onnistuneesti 274 jäsenelleen sähköpostin, joka sisälsi saatekirjeen sekä Internet linkin kyselyyn. Vastausaikaa kyselyn täyttämiseen oli 31.10.2020 asti. Yhdistyksen 17.10.2020 jäsenilleen lähettämässä jäsenkirjeessä oli muistutus kyselyn täyttämisestä. Mediatyhteisö Facebookissa olevaan Kuntoutuksen ohjaaja (AMK/YAMK) ryhmään laitettiin 22.10.2020 muistutus kyselyn täyttämisestä.

Kyselyn alussa olleessa saatekirjeessä kerrottiin opinnäytetyöstä ja siihen liittyvästä kyselystä. Kyselylomake sisälsi avoimia-, sekamuotoisia- ja monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymyksissä vastaajalle asetettiin valmiit vastausvaihtoehdot, joista pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon. Sekamuotoisissa kysymyksissä vastausvaihtoehdoista osa oli annettu valmiiksi. Tätä kysymystyyppiä käytettiin, koska ei ollut täyttä varmuutta siitä, että kaikkia vastausvaihtoehtoja tunnettaisiin varmuudella. Avoimissa kysymyksissä vastaamista ei rajattu, koska tarkoitus oli saada vastaajilta spontaaneja mielipiteitä.

Kyselyssä oli kolme osiota; taustatiedot, kuntoutusohjauksen tunnettuus ja kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen. Taustatiedoissa vastaajaa johdatettiin tuleviin kysymyksiin kertomalla lyhyesti kuntoutusohjauksesta ja kuntoutuksen sekä suunnittelun asiantuntijoista. Taustatiedoissa kysyttiin vastaajan iän lisäksi hänen työ- ja koulutustaustansa liittyviä kysymyksiä. Ensimmäisen osion loppuksi oli kuusi väittämää, johon vastausvaihtoehdot annettiin viisiportaisena Likert järjestysasteikkona (täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, ei samaa eikä erimieltä, osittain erimieltä, täysin erimieltä). Taustatiedot osion väittämäkysymykset liittyivät yleisesti kuntoutusohjaukseen ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoon.

Toisessa osiossa vastaajaa johdatettiin kuntoutusohjauksen tunnettuus aiheeseen kertomalla mitä tunnettuudella tarkoitetaan. Osiossa oli kuusi väittämää, joihin vastattiin Likert järjestysasteikolla ja vapaamuotoinen kenttä, johon vastaaja sai halutessaan kertoa kuntoutusohjauksen tunnettuudesta. Viimeinen osio sisälsi seitsemän erilaista monivalintakysymystä liittyen kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiseen.

Monivalintakysymyksissä vastaajalla oli mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto. Näiden lisäksi osio sisälsi kaksi avointa kysymystä. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan vastaajilta heidän omia ideoitansa ja ehdotuksia siitä, millä konkreettisilla toimenpiteillä kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin lisätä. Kyselylomakkeen täyttäminen vei aikaa noin 10 minuuttia ja lomakkeen esitestaus suoritettiin elokuussa 2020 neljällä terveydenhuollon ammattihenkilöllä.

5.3 Aineiston analyysi

E-lomakkeiden vastaukset tallentuivat Excel taulukkolaskentaohjelmaan, jossa niitä käsiteltiin kaavioiden saamiseksi Satakunnan ammattikorkeakoulun lisensoimalla Tixel ohjelmalla. Kyseessä on Tampereen yliopiston kehittämä Excel taulukkolaskentaohjelman laajennus, jolla voidaan käsitellä Excelin tietoja. Tixel ei ole varsinainen tilasto-ohjelma. (KvantiMOTV, 2013.) Kyselylomakkeen avointen kysymysten vastaukset analysoitiin induktiivisesti eli aineistolähtöisesti.

Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. Tutkittavasta ilmiöstä pyritään luomaan tiivistetty kuvaus sisällönanalyysin avulla. Analyysi yhdistää tutkimuksen tulokset laajempaan asiayhteyteen. Laadullisen tutkimusaineiston sisällönanalyysissä tutkimuksen aineisto lajitellaan pienempiin osiin, käsitteellistetään ja sen jälkeen uudelleen järjestetään asiakokonaisuuksiksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2002.)

Aineistolähtöisessä eli induktiivisessä sisällönanalyysissä on keskipisteenä tutkimuksen aineisto, jolloin yksittäisistä havainnoista edetään väittämiin, jotka ovat yleisempiä. (Eskola & Suoranta, 1998.) Kun analysoidaan aineistolähtöisesti, saattaa se vaikuttaa intuitiiviselta ja sattumanvaraiselta. Tutkijalta vaaditaan malttia ja systemaattisuutta pysytellä aineistossa ja sulkea sen ulkopuolelle teorian ja ennakkokäsitteet. (KvantiMOTV, 2021.)

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta tehtäessä sitoudutaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen eli tutkimuseetiikkaan, joka kulkee mukana koko tutkimusprosessin. Kaikkia tutkimuksen tekijöitä velvoittaa samalla tavalla hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Tutkimuseetiikka edellyttää, että tutkija noudattaa tarkkuutta, rehellisyyttä ja yleistä huolellisuutta tutkimustyössä sekä tulosten esittämisessä. (Vilka, 2015, luku 2.2.)

Opinnäytetyötä tehtäessä on noudatettu tutkimuseettisiä periaatteita. Opinnäytetyöntekijät eivät ole missään tutkimuksen vaiheessa käsitelleet henkilötietoja, jotka liittyvät kyselyn saaneisiin tai vastanneisiin henkilöihin. Salassapitosäännöksiä noudatettiin siten, että opinnäytetyön tilaaja lähetti yhdistyksen jäsenille kyselyt ja kyselyyn vastanneiden vastaukset tallentuivat anonymieinä tietojärjestelmään, josta ne ovat olleet vain opinnäytetyöntekijöiden nähtävissä. Kyselyn vastauksia käsiteltiin luottamuksellisesti ja tulosten esittämisessä noudatettiin tarkkuutta ja yleistä huolellisuutta. Opinnäytetyön valmistuessa vastaukset poistettiin e-lomake tietojärjestelmästä.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

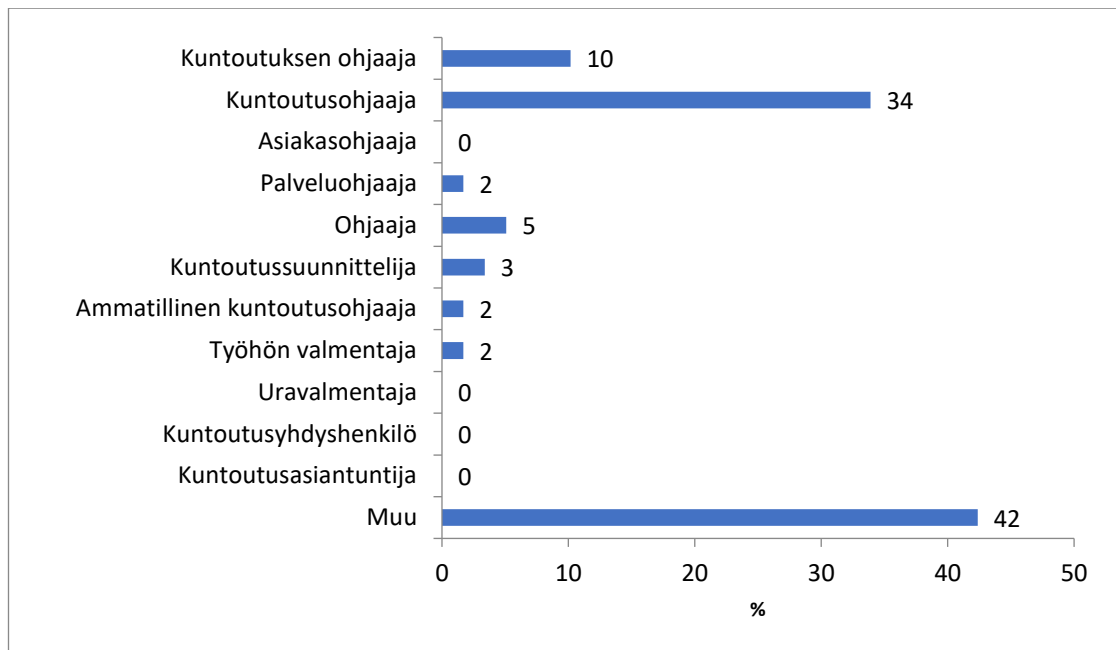
6.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastasi 274:stä henkilöstä 63, jolloin vastausprosentiksi muodostui 23 %.

Vastaajien ikäjakauma oli seuraavanlainen:

- 20 - 39-vuotiaita 13 henkilöä
- 40 - 59-vuotiaita 41 henkilöä
- 60 - 70-vuotiaita 9 henkilöä

Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijana ilmoitti toimivansa 74,6 % vastaajista. Kaaviosta 1 ilmenee, millä nimikkeillä vastaajat toimivat.

Kaavio 1: Nimike, jolla toimii

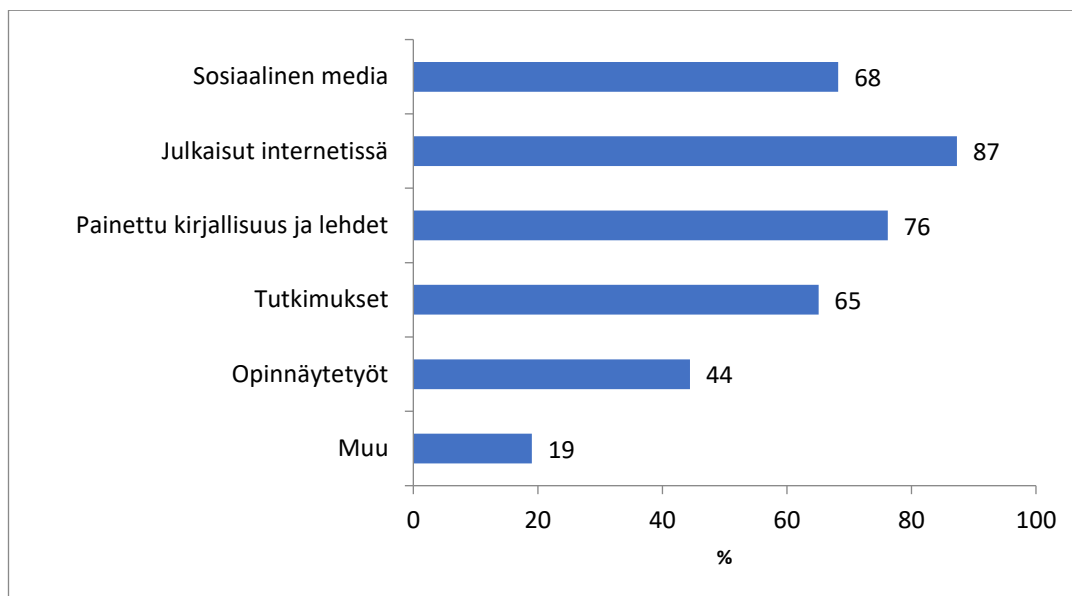
Kohdan muu valitsivat 42 % vastaajista. Vapaamuotoiseen kenttään lueteltiin seuraavanlaisia ammattinimikkeitä: asiantuntija, toimintakyvyn ja kuntoutuksen arvioija, työ- /yksilövalmentaja, työkykyvalmentaja, kuntoutuksen ratkaisuasiantuntija, työkykykoordinaattori, yrittäjä, hanketyöntekijä/sosiaalihojaaja, neurologian apulaisosastonhoitaja, työkykyasiantuntija, asiantuntijahoitaja, työterveyshoitaja, ammatillisen kuntoutuksen koordinaattori, työfysioterapeutti, muistikoordinaattori, yksilöohjaaja, kuntoutussihteeri, perhehoitaja ja suunnittelija.

Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijana on toiminut:

- 29 henkilöä alle 5 vuotta
- 14 henkilöä 6-10 vuotta
- 17 henkilöä yli 11 vuotta

Vastaajista 48 henkilöllä on kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinto ja tällä hetkellä 11 henkilöä opiskelee ko. tutkintoa. 17 henkilöllä on opinnot kesken pääasiassa ylemmällä ammattikorkeakoulutasolla eri tutkinto-ohjelmissa.

Kuntoutusalan ajankohtaista tietoa saadaan kaavio 2 mukaisesti kyselyssä esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi Suomen Kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n, Kelan, Tehyn, ammattikorkeakoulujen ja työpaikkojen kautta erilaisista tapahtumista, luennoista ja koulutuksista.

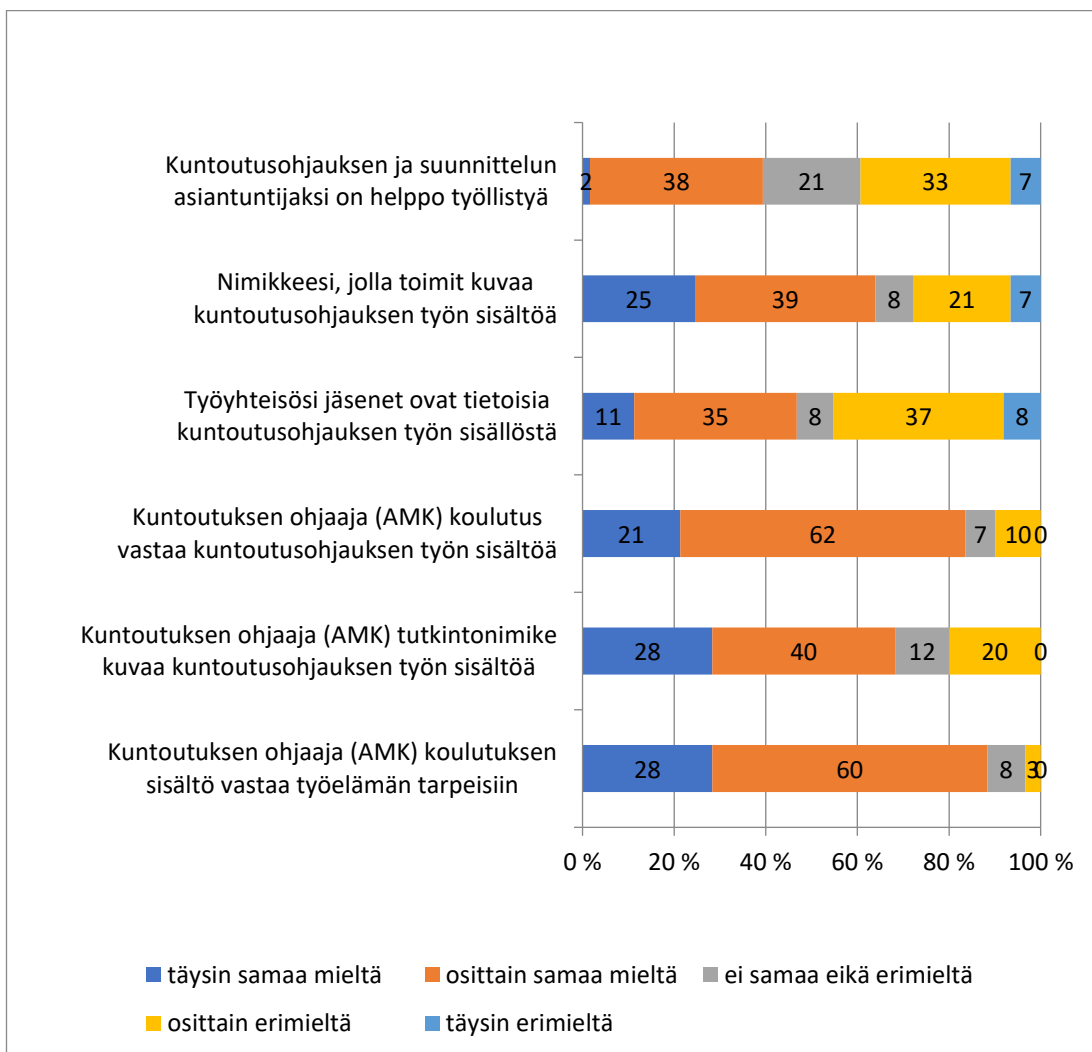
Kaavio 2: Mistä saa ajankohtaista tietoa kuntoutusalasta

Kuntoutusohjaukseen liittyvää tiedotusta seurataan eniten eri Internet sivustojen kautta, jonka valitsi kaikista 63 vastaajasta 53 henkilöä. Toiseksi eniten seuraajia löytyy Facebookille, jonka valitsi 35 vastaajaa. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi 17 henkilöä valitsivat kohdan muu ja suurin osa tämän valinneista mainitsee seuraavansa tiedotusta Suomen Kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n eri kanavista.

Taustatiedot osion lopussa oli esitettyä 6 kuntoutusohjaukseen liittyvää väittämää. Vastausvaihtoehdot olivat viisiportaisella Likert asteikolla. Väittämien kaikki vastaukset ilmenevät kaaviosta 3.

- Vastaajista 40 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijaksi on helppo työllistyä.
- Vastaajista 64 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että nimike, jolla toimii kuvaa kuntoutusohjauksen työnsisältöä.
- Vastaajista 45 % oli täysin tai osittain erimieltä siitä, että työyhteisön jäsenet ovat tietoisia kuntoutusohjauksen työnsisällöstä.

- Vastaajista 83 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutus vastaa kuntoutusohjauksen työnsisältöä.
- Vastaajista 68 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintonimike kuvaa kuntoutusohjauksen työnsisältöä.
- Vastaajista 88 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutuksen sisältö vastaa työelämän tarpeisiin.

Kaavio 3: Taustatiedot osion väittämien vastaukset

Väittämäkysymysten jälkeen vastaajilla oli mahdollisuus halutessaan vapaamuotoisesti tarkentaa vastauksiaan väittämiin liittyen. Kahdeksasta kommentista kuusi liittyi kuntoutusohjauksen tunnettuuteen.

”Tapaamani eri ammattiryhmät eivät kaikki ole tietoisia työn sisällöstä, ammattinimikkeestä kyllä, mutta sen laajuudesta ja nimenomaan sisällöstä vähän tietoutta.”

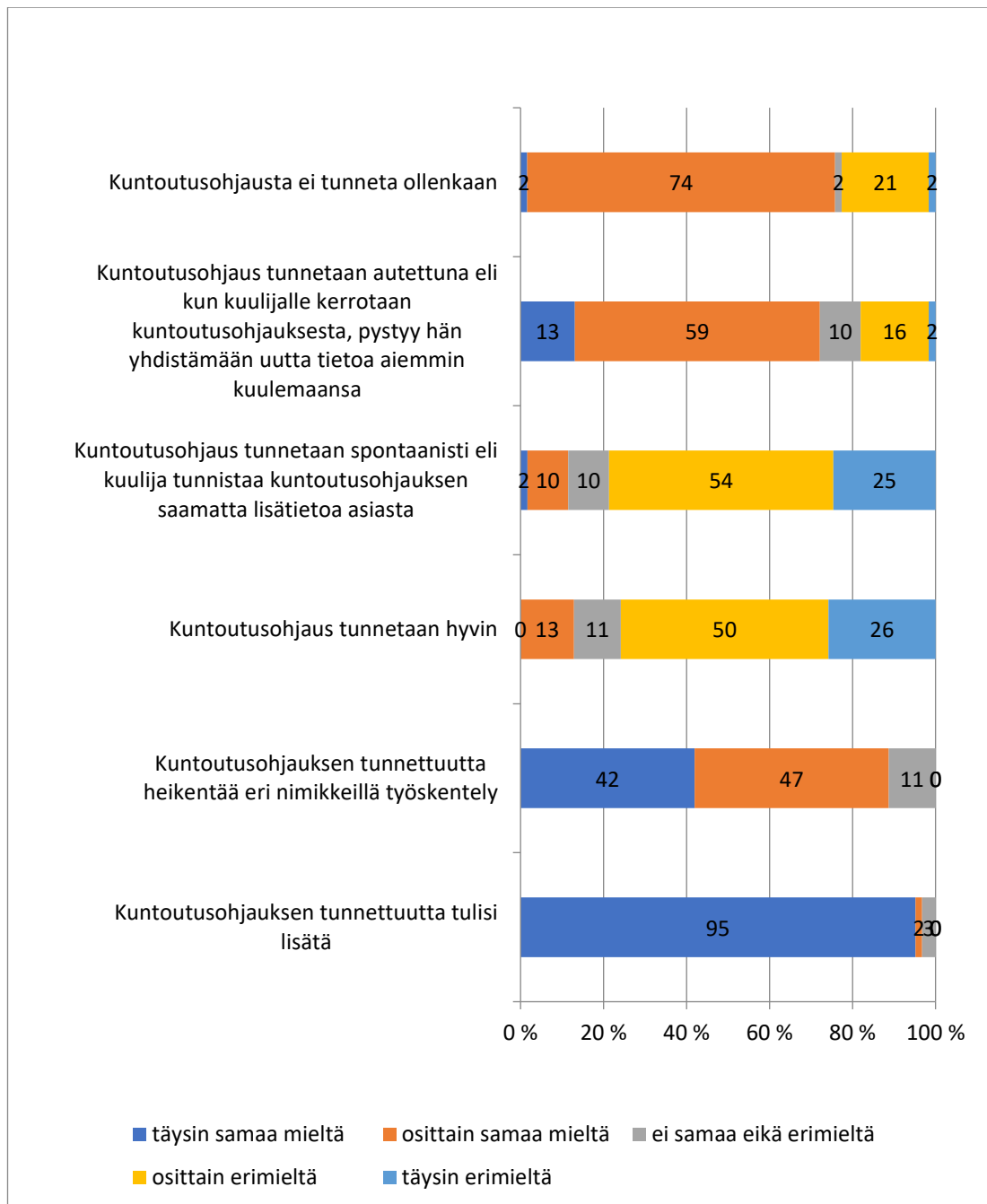
”Koulutus on laaja ja työllistyminen moniin paikkoihin mahdollista, siksi kuntoutusohjausta ei työpaikoilla oikein tunnisteta tai sitten ajatellaan sen olevan sosiaalialan työtä.”

”Kuntoutusohjaaja, joka yleinen nimitys, yhdistetään usein kuntohoitajaan tai muutoin fyysiseen kuntoutukseen.”

6.2 Kuntoutusohjauksen tunnettuus

Kyselyn toisessa osiossa oli kuntoutusohjauksen tunnettuuteen liittyviä väittämiä, joihin vastausvaihtoehtoina oli ensimmäisen osion kaltaisesti viisiportainen Likert asteikko. Väittämien vastaukset jakautuivat kaavio 4:n mukaisesti.

- Vastaajista 76 % oli täysin tai osittain samaa mieltä, siitä että kuntoutusohjausta ei tunneta ollenkaan.
- Vastaajista 72 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutusohjaus tunnetaan autettuna.
- Vastaajista 79 % oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että kuntoutusohjaus tunnetaan spontaanisti.
- Vastaajista 76 % on täysin tai osittain eri mieltä siitä, että kuntoutusohjaus tunnetaan hyvin.
- Vastaajista 89 % oli täysin tai osittain samaa mieltä, että kuntoutusohjauksen tunnettuutta heikentää eri nimikkeillä työskentely.
- Vastaajista 97 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä.

Kaavio 4: Kuntoutusohjauksen tunnettuus osion väittämien vastaukset

Toisen osion väittämien jälkeen vastaajat saivat halutessaan kertoa vapaamuotoisesti, miksi kuntoutusohjaus tunnetaan hyvin tai miksi sitä ei tunneta. 26:n vastauksen joukosta kommentteissa otettiin eniten kantaa siihen, että kuntoutusohjaus nimike johtaa harhaan.

”Ammattinimike on huono, monelle kuulijalle tulee mieleen kuntohoitaja/kuntosaliohjaaja ym. Erikoissairanhoidossa työntekijät kysyvät mitä eroa on sosiaalityöntekijällä ja kuntoutusohjaajalla.”

”Kuntoutuksen ohjaajan kokonaisuutta ei tunneta. Nimike yhdistetään fysioterapiaan tai jumppaan sekä sekoitetaan kuntoutusohjaukseen.”

”Yleensä liitetään automaattisesti fysioterapiaan tai vastaavaan kuntouttamiseen. Usein ihmiset luulevat, että työskentelen ”jumpparina”.”

Toiseksi eniten oltiin sitä mieltä, että kuntoutusohjausta ei tunneta, koska alalla työskentelee vähän ammattilaisia.

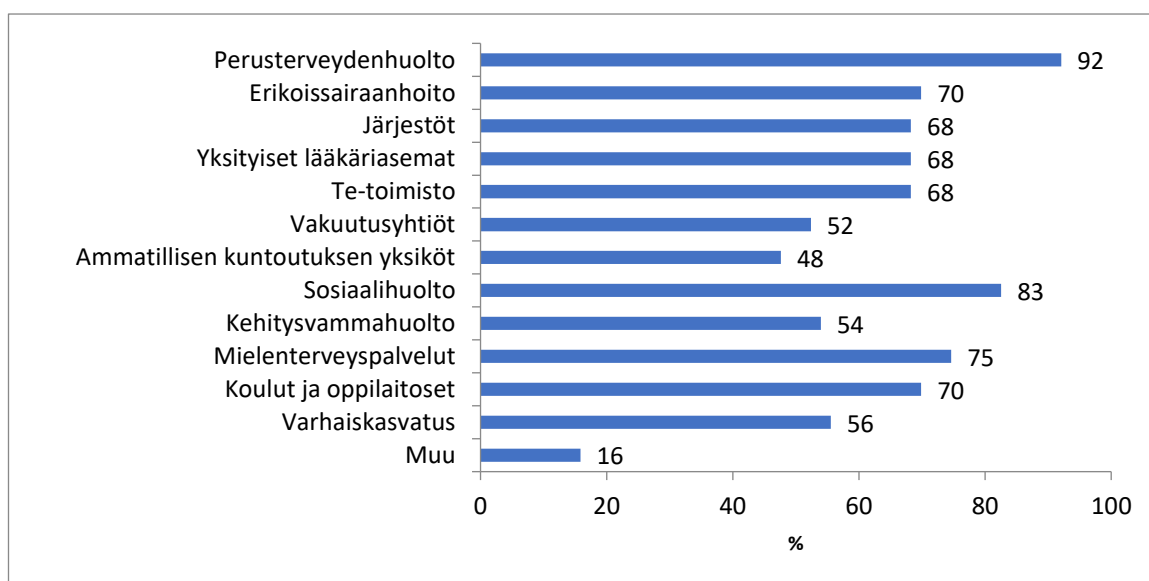
”Koulutuksella on melko lyhyt historia ja alan ammattilaisia on vielä suhteellisen vähän.”

”Mediassa ei meistä juurikaan puhuta.”

”Liikaa eri nimikkeitä kentällä + työnantajat luottavat tunnettuihin nimikkeisiin.”

6.3 Kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisääminen

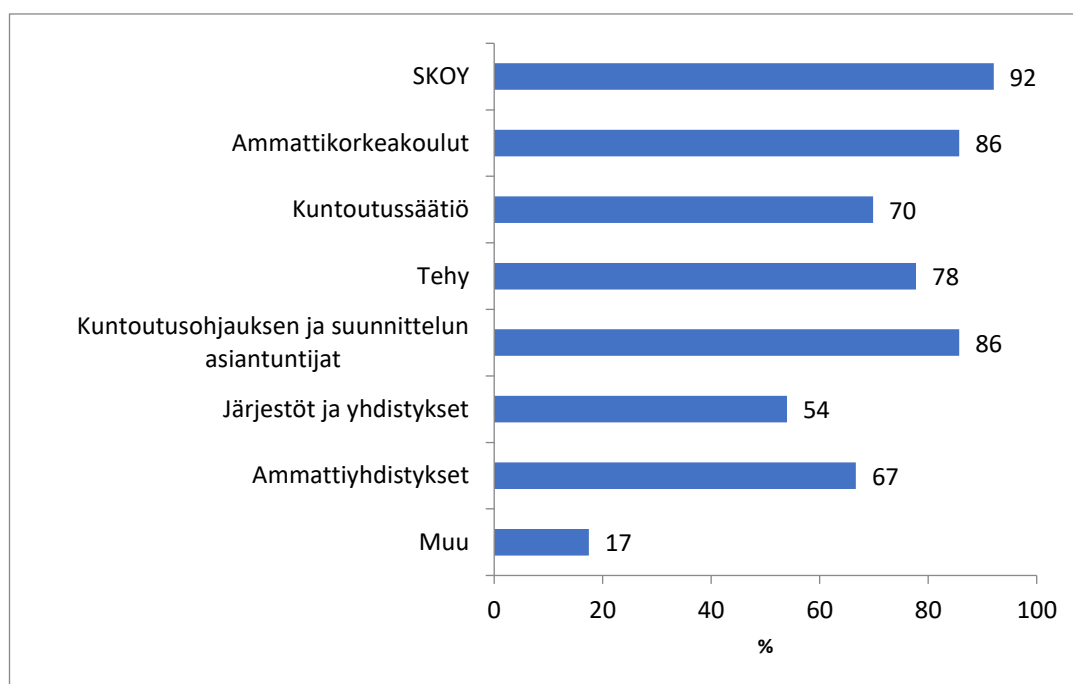
Kolmannessa osiossa esitettiin kysymyksiä liittyen kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiseen. Tunnettuutta tulisi lisätä vastaajien mielestä eniten perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa. Kaavio 5 kuvaa sitä, että missä muissa organisaatioissa koettiin olevan tarvetta tunnettuuden lisäämiselle. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi mainittiin, että tunnettuutta tulisi lisätä työterveyshuollossa, lastensuojelussa, Kelassa sekä yksityisellä avo- ja laitospalveluita tuottavilla tahoilla.

Kaavio 5: Missä organisaatioissa tulisi lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta

Edellä olevan kysymyksen jatkoksi tiedusteltiin, että kenelle kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä organisaatioissa, jotka vastaaja valitsi. Tunnettuuden lisäämiselle koettiin olevan tarvetta niin asiakas, työntekijä kuin esimies tasollakin päättäjiä unohtamatta. Kaikista 63:sta vastaajasta 61 olivat sitä mieltä, että tunnettuutta tulisi lisätä kuntien- ja kaupunkien päättäjiille. Eri organisaatioiden johdon ja esimiehet valitsivat 59 henkilöä ja työntekijät ja toimihenkilöt 54 vastaaja. Noin 75 % vastaajista olivat sitä mieltä, että tunnettuutta tulisi lisätä asiakkaiden keskuudessa. Muina vaihtoehtoina mainittiin sote alalla toimivat yritykset ja järjestöt sekä tahot, jotka määrittelevät työpaikkojen hakukriteerit.

Kysymyksessä kenen tulisi lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta valmiiden vastausvaihtoehtojen jakautuminen ilmenee kaaviossa 6.

Kaavio 6: Kenen tulisi lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta

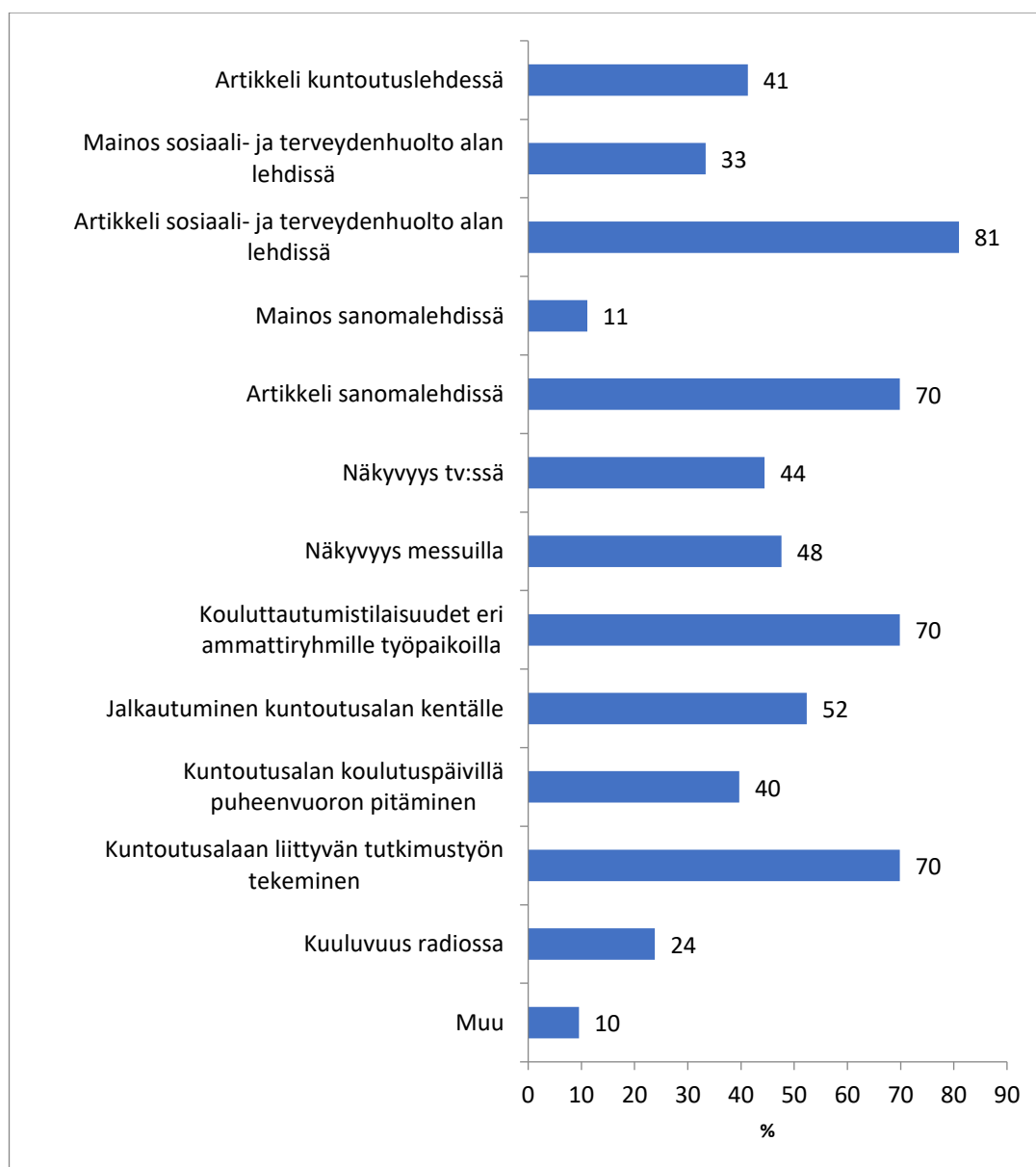
17 % vastaajista olivat valinneet myös kohdan muu. Tämän valinneista useampi vastaaja mainitsi, että tunnettuutta tulisi lisätä kuntoutusohjauksen asiantuntijoina työkentelevien sekä alan opiskelijoiden.

”Kukin kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittanut.”

”Kuntoutusohjaajina toimivat henkilöt.”

Tärkeimpinä kanavina kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiselle vastaajat saivat valita kolme vaihtoehtoa. Tärkeimmiksi kanaviksi nousivat Internet, alan tutkimustyö ja koulutukset sekä sosiaalinen media. Kuntoutusohjaajien jalkautumista eri organisaatioihin eri ammattiryhmien edustajille mainittiin yhtenä ehdotuksena.

Vastaajille annettiin 12 eri valmista vaihtoehtoa konkreettisille toimenpiteille, joilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta lisättäisiin. Vastaukset jakaantuivat kaavio 7:n mukaisesti.

Kaavio 7: Konkreettisia keinoja kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiseksi

Kohdan muu valinneiden ehdotuksia olivat:

”Oman asiantuntijuuden esilletuominen omassa työyhteisössä.”

”Kuntoutuksen ohjaajien palkkaaminen nimikkeellä kuntoutuksen ohjaaja yhä useammalle työpaikalle perusterveydenhuollosta lähtien.”

”Tiedotus päättäjätahoille, kuntoutusalan toimijoille STM, THL, Kuntaliitto jne.”

Kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä verkossa ja sosiaalisessa mediassa etenkin näkyvyydellä Internetissä niin kuntoutusalan verkostoissa kuin muillakin suosituilla Internet sivustoilla. Näkyvyyttä muillakin eri palveluntarjoajien sivustoilla kuntoutusalan verkostoissa pidettiin konkreettisena keinona tunnettuuden lisäämiselle.

Vastaajat saivat vapaamuotoisesti kertoa millä muilla keinoilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin lisätä. Vastauksissa eniten nostettiin esiin tietoisuuden lisäämistä kuntoutusohjauksesta yhtenä kohderyhmänä päättäjät. Toiseksi eniten ehdotuksia tuli sille, että saataisiin luotua enemmän alan työpaikkoja.

”Sote uudistus avainasemassa ja siihen vaikuttaminen jo valtakunnantasolla.”

”Tutkimustiedolla ja laskelmilla, koska se vaikuttaa päättäjiin.”

”Omalla toiminnallaan pystyy lisäämään kuntoutusohjauksen tunnettuutta ja näkyvyydelle parasta on hyvin tehty työ ja se viesti kulkee eteenpäin. Yhteistyössä koulun ja ammattiliiton ja ammattiliittojen kanssa olisi kehitettävää. Asiantuntijaryhmissä ja verkostoissa kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun lisääminen jokainen omalla panoksellaan.”

”Saataisiin kuntoutuksen ohjaajia sillä nimikkeellä työpaikoille ja samankaltaisilla selkeillä työnkuvilla.”

Yksittäisissä ehdotuksissa otettiin kantaa erilaisiin konkreettisiin keinoihin.

”Tutkimustyötä esim. työmme vaikuttavuudesta lisää. Työpaikoilla avointa keskustelua ja ammattikunnan osaamisen tunnettavuutta eteenpäin esim. esimiehille. Työkentällä rekrytoitaisiin vain kuntoutuksen ohjaajia, eikä muita ”versioita” esim. kuntoutuskoordinaattori, palveluohjaaja tms. koska on nimikesuojattu ammatti. Oman osaamisen tunnistamista esim. palkkaneuvotteluissa, uusien vakanssien perustamista perustellusti ja rohkeasti työkentällä.”

”Jakamalla enemmän laajemmin opiskelijoiden julkaisemaa verkkolehteä. Kerrasaan loistavia olleet.”

”Tuoda esitteitä/mainoksia eri organisaatioihin ja ilmoitustauluille tavallisen kansan keskuuteen.”

Kaikista vastaajasta 61 henkilöä ilmoitti osaltaan lisänneensä kuntoutusohjauksen tunnettuutta. Vastaajilla oli mahdollisuus halutessaan vapaamuotoisesti kertoa, miten he ovat lisänneet kuntoutusohjauksen tunnettuutta ja miten voisivat sitä lisätä. Kysymykseen vastasi 51 henkilöä.

”Sitkeästi kertomalla työnsisällöstä ja oikomalla väärinkäsityksiä.”

”Jatkamalla ammattilaisena kentällä työskentelyä ja sitä kautta kuntoutusohjauksen ja suunnittelun tunnettuuden lisääminen omissa verkostoissa ja asiantuntijaryhmissä, joissa toimin. Ammattiyhdistyksen kautta osallistumalla aktiivisesti sen toimintaan.”

”Vaikuttamalla aktiivisesti työn sisältöön.”

”Julkaisemalla julkaisuja tutkimuksista, opinnäytetöistä, tarinoita toteutuneista prosesseista.”

”Osallistumalla messutyypisiin tapahtumiin, pitämällä tietoiskuja kuntoutusalan tapahtumissa jne.”

”Opinnäytetyöni yksi tavoite on lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta omassa organisaatiossa.”

6.4 Palaute kyselystä

Kyselyn lopussa vastaajat saivat halutessaan antaa palautetta kyselystä kuvan 3 mukaisella kuviolla sekä vapaamuotoisella palautteella.

Mitä mieltä olit tästä kyselystä?

0 1 2 3 4 5

Numeerinen palaute

Kuva 3: Palaute kyselystä

53 henkilön vastaukset jakaantuivat seuraavanlaisesti:

- Numero 2: 1
- Numero 3: 15
- Numero 4: 26
- Numero 5: 11

20 henkilöä antoi kyselystä vapaamuotoista palautetta. Kyselyn sisältöä kommentoitiin seuraavanlaisesti.

”Selkeä ja helppo vastata.”

”Hyödyllinen vaikka vastustankin tunnettuutta sanaa, se on kummallinen. Hienoa, että kuntoutusohjausta saataisiin tunnetummaksi. Vastasin useamman kuin kolme vaihtoehtoa johonkin kysymykseen, kun on tärkeää, että kaikki tunnetuksi tuleminen ei tapahtuisi ainoastaan verkossa.”

Kyselyn aihe koettiin tärkeäksi.

”Opinnäytetyön aihe todella merkityksellinen alan tunnettuuden lisäämiseksi.”

”Hyvä, että teette tämän. Aion jakaa tietoutta. Meidän ammattiryhmämme on pieni ja vaatii meiltä kaikilta töitä, jotta saadaan näkyväksi!”

”Ammattikunnan profiilin nostamista. Nyt tuntuu, että jäämme fysioterapeuttien varjoon kuntoutuksen saralla ja samoin sosionomien varjoon palveluohjauksessa.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöhön liittyvä kysely toteutettiin lokakuussa 2020. Kyselylomake lähetettiin Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n kaikille 274:lle jäsenelle. Kyselyyn vastasi 63 henkilöä, jolloin vastausprosentti oli 23 %. Vastausprosentti jäi hieman alle tavoitellun 30 %, mutta opinnäytetyöntekijät olivat jo opinnäytetyösuunnitelma vaiheessa tietoisia siitä, että kyselylomatuokimuksen riskinä on tutkimusaineiston kato. Näin ollen opinnäytetyösuunnitelma vaiheessa jo määriteltiin, että opinnäytetyöntekijät ovat tyytyväisiä 20 vastausprosenttiin. Vastaajat olivat kirjoittaneet aktiivisesti kyselyn avoimiin kysymyksiin.

Kyselyyn vastanneiden 63 henkilön joukosta 44 % vastaajista työskentelee nimikkeellä kuntoutuksen ohjaaja tai kuntoutusohjaaja. Opinnäytetyöntekijöiden mielestä merkille pantavaa oli se, että loput 56 % työskentelevät muilla eri ammattinimikkeillä. Vastaajien kommenteista tuli esille se, että koska alalla työskennellään niin monilla eri nimikkeillä, on se yksi syy, joka heikentää kuntoutusohjauksen tunnettuutta. Kuntoutusalaan liittyvää ajankohtaista tietoa seurataan niin digitaalisten kanavien kuin painetun kirjallisuuden ja tutkimusten muodossa.

Kyselylomakkeella selvitettiin ensin vastaajien ajatuksia kuntoutusohjauksen tunnettuudesta tällä hetkellä, jonka jälkeen kysyttiin keinoja tunnettuuden lisäämiseksi. Vastaajista 72 % oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutusohjaus tunnetaan autettuna. Autetussa tunnettuudessa on kyse siitä, kun ihmiselle mainitaan jostain asiasta, pystyy hän yhdistämään jotain asiaan liittyvää, jota hän muistaa kuulleensa tai nähneensä. Autetun tunnettuuden taso kertoo siitä, että tunnetaanko asiaa ylipäättänsä. Vastaajista 79 % oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että kuntoutusohjaus tunnetaan spontaanisti. Spontaanilla tunnettuuden tasolla ihminen pystyy nimeämään asiaan liittyviä asioita ilman, että hänelle annetaan mitään tietoja asiasta. Vastaajista 76 % on täysin tai osittain eri mieltä siitä, että kuntoutusohjaus tunnetaan hyvin ja 97 % vastaajista oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä.

Vastaajilta selvitettiin missä ja kenelle kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä. Vastaajien mielestä tunnettuutta tulisi lisätä eniten perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa, mutta tarvetta tunnettuuden lisäämiselle koetaan olevan muissakin kuntoutusalan organisaatioissa ja verkostoissa. Tunnettuutta tulisi lisätä niin asiakas, työntekijä, esimies kuin päättäjätasolla. Tässä korostui se, että 97 % vastaajista oli sitä mieltä, että tunnettuutta tulisi lisätä niin kuntien kuin kaupunkien päättäjille. Kysymykseen kenen tulisi lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta, kolme eniten ääniä saanutta vastausta olivat Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry, ammattikorkeakoulut sekä kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijat eli kuntoutusohjauksen parissa itse työskentelevät.

Miten ja millaisin keinoin kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin lisätä, tärkeimmiksi kanaviksi vastattiin Internet, kuntoutusalan tutkimustyö ja koulutukset sekä sosiaalinen media. Ehdotuksena tuli kuntoutusohjaajien jalkautuminen eri organisaatioihin eri ammattiryhmien edustajille. Keinoja kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiselle ovat artikkelit eri julkaisuissa, koulutustilaisuudet eri ammattiryhmille ja kuntoutusalan tutkimustyön tekeminen. Näkyvyyttä niin verkossa kuin sosiaalisessa mediassakin pidettiin tärkeänä.

Johtopäätöksenä kyselyn tuloksista, opinnäytetyöntekijät toteavat, että kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiselle koetaan olevan tarvetta. Kyselyssä tuli esille yksittäisiä toteuttamiskelpoisia ehdotuksia tunnettuuden lisäämiselle. Kyselyn vastausten mukaan kuntoutusohjaukseen liittyvää tietoa seurataan tällä hetkellä samoissa kanavissa, kuin missä kuntoutusohjauksen tunnettuuttakin tulisi lisätä, eli pääasiassa kuntoutusalaan liittyvissä digitaalisissa verkostoissa. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:tä pidetään tärkeimpänä toimijana kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiselle. Tämän lisäksi kuntoutusohjauksessa työskentelevien tulisi osaltaan lisätä tunnettuutta.

Tutkimuksesta nousi esille se, että kuntoutusohjauksen tunnettuutta heikentää se, että alalla työskennellään niin monilla eri nimikkeillä. Jatkotutkimusaihe voisi olla se, että miten yhdenmukaistaa kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun asiantuntijoina työskentelevien nimikkeistöä.

Opinnäytetyöhön kuuluvan kyselyn tulokset esitetään opinnäytetyön tilaajalle Suomen Kuntoutusohjaajien yhdistys ry:lle. Tilaaja jakaa tutkimuksen tulokset yhdistyksen jäsenille sähköpostitse lähetettävän jäsenkirjeen muodossa. Opinnäytetyöntekijät ovat sitoutuneet esittämään tutkimuksen tulokset Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen sekä Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n yhteisessä verkostotaapaamisessa kevään tai syksyn 2021 aikana. Opinnäytetyön tilaaja voi halutessa käyttää tuloksia muuhunkin julkiseen esittelyyn, joka osaltaan lisäisi kuntoutusohjauksen tunnettuutta. Opinnäytetyömme on julkinen asiakirja ja se julkaistaan Theseus-verkopalvelussa.

8 POHDINTA

Kanasen mukaan sosiaalisen median käytön kasvun takia, se nähdään nykyään markkinoinnin tärkeimpänä työkaluna. Markkinointi ja erityisesti Internet markkinointi on kehittynyt paljon viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Perinteinen markkinointi ja mainonta ovat muuttaneet muotoaan, niistä on tullut melko tehottomia ja tulosten luotettavuuden mittaamisen kannalta haasteellisia digimaailmassa. Älypuhelin on yleistynyt Internet palveluita käytetään kymmeniä kertoja päivässä. Sähköiset palvelut ovat lisääntyneet digitalisaation myötä ja toimintatapoja muokataan jatkuvasti toimivimmaksi ja joustavammiksi. Sosiaalinen media ja internetin eri foorumit näyttävät kyselyymme vastanneiden mukaan olevan tärkeimmät kanavat tunnettuuden lisäämiselle. Haasteeksi kuitenkin nousee mielestämme se, miten erotutaan massasta, saadaan näkyvyyttä ja tavoitetaan mahdollisimman paljon ihmisiä.

Laakson mukaan informaatiotulvan keskellä keino luoda tunnettuutta, on erilaisuus erottua muista. Tapahtumissa markkinoinnin päätavoitteena on tunnettuuden ylläpitäminen ja lisääminen. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry on toiminut yli 30-vuoden ajan tehden työtä, jonka tavoitteena on kuntoutusohjauksen arvostuksen ja tunnettuuden lisääminen. Kuntoutusohjauksen ajankohtaista tietoa seurataan digitaalisissa verkostoissa eli samoissa kanavissa, kuin missä kaivataan tiedon ja sitä kautta tunnettuuden lisäämistä. Kuntoutusalalla työskentelevät ovat tehneet työtä tunnettuuden lisäämiseksi, mutta yksi keino tunnettuuden lisäämiselle on se, että alalla työskentelevät lisäävät itse tietoa kuntoutusohjauksesta. Kuntoutussäätiön ylläpitämän Yhteisömedia verkkosivuston mukaan kuntoutuksen kaikkien toimijoiden tulisi osallistua kuntoutusta koskevan tiedon markkinointiin ja levittämiseen.

Miten erottua muista kuntoutusalan markkinoinnissa? Minkälaista kuntoutusohjauksesta tiedottamisen tulisi olla erottuakseen muista? Pulkkinen toteaa, että luottamuksen herättäminen sekä ihmisten mielenkiinnon ja huomion tavoittaminen ei ole vain eri tuotteiden tai ihmisten ongelma. Kaikki, jotka haluavat vaikuttaa ihmisiin ovat samanlaisten haasteiden edessä. Ihmisten mieliin on hankala saada uusia asioita, koska mieli on rajallinen.

Aloitimme opinnäytetyön suunnittelun vuoden 2019 alussa. Opintoihin kuuluvien kuntoutusalan toimijoiden tutustumiskäyntien yhteydessä, meille vahvistui, että kuntoutusohjauksen tunnettuutta pitäisi lisätä. Kävi ilmi, että vain kapea joukko oli tietoisia, mitä kuntoutusohjaus on. Kuntoutusohjauksesta oltiin kiinnostuneita, sille koettiin olevan tarvetta ja työn sisällöstä haluttiin lisää tietoa. Palaute kuntoutusohjauksesta oli niin asiakkailta, sosiaali- ja terveysalan työntekijöiltä kuin muiltakin kuntoutusalaan liittyviltä toimijoilta pelkästään positiivista. Yhteiskunnallisten perusteiden lisäksi näimme itsekkin tarpeelliseksi lisätä tietoisuutta kuntoutusohjauksesta ja siten edistää sen tunnettuutta.

Päätimme toteuttaa opinnäytetyömme yhdessä, koska aihe kiinnosti molempia ja koimme molemmat tarvetta asian selvittelylle. Yhteistyömme on sujunut mielestämme hyvin. Olemme saaneet sovittua aikatauluja ja työnjakoa tasapuolisesti. Koemme, että yhdessä tekeminen on ollut vahvuutemme ja voimavara. Ajatusten ja vastuun jakaminen on edesauttanut opinnäytetyön tekemistä. Koska tavoite, ajatus ja päämäärä ovat olleet samoja, niin yhdessä tekeminen on ollut rikkaus.

Haluamme kiittää yhteistyöstä opinnäytetyömme ohjaavaa lehtoria Merja Koivuniemeä sekä opinnäytetyömme tilaajaa Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:tä ja etenkin yhdistyksen puheenjohtaja Jaana Ylitaloa. Yhteistyö on ollut sujuvaa ja toivomme, että yhdistys pystyy hyödyntämään kyselyn tuloksia. Yhdistys tekee arvokasta työtä kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiseksi.

LÄHTEET

Autti-Rämö, I., Mikkelsen, M., Lappalainen, T. & Leino, E. (2016). Kuntoutumisen prosessi. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.), Kuntoutuminen. Helsinki: Duodecim.

Autti-Rämö, I. & Salminen, A-L. (2016). Kuntoutumisen hyvät käytännöt. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.), Kuntoutuminen. Helsinki: Duodecim.

E-lomake. (nd). Käyttöohje. Haettu 3.4.2020 osoitteesta <https://e-lomake.fi/ohje/E-lomake-3-kayttoohje.pdf>

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). KvaliMOTV – Aineisto- ja teorialähtöisyys. Haettu 3.2.2021 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Finkle, C. (2008). Brand marketing blog. What is brand awarness? Haettu 31.10.2020 osoitteesta <https://brandmarketingblog.com/articles/branding-definitions/what-is-brand-awareness/>

Harja, K. (2.4.2020). Opiskelijapalvelusihteeri Kaisa Harjan sähköposti Mia Paldaniukselle.

Hinkka, K., Aalto, L., Grönlund, R. ja Rajavaara, M. (2011). Työ muuttuu – kehittykö kuntoutus? Teoksessa Järvikoski, A., Lindh, J. & Suikkanen, A. (toim.), Kuntoutus muutoksessa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2015). 20. painos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Juvonen-Posti, P., Lamminpää, A., Rajavaara, M., Suoyrjö, H. & Tötterman, P. (2016). Työikäisten kuntoutumisen monialainen järjestelmä. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.), Kuntoutuminen. Helsinki: Duodecim.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (2020). Haettu 3.4.2020 osoitteesta <https://www.jamk.fi/fi/Koulutus/Sosiaali-ja-terveysala/kuntoutuksen-ohjaaja/>

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. (2004). Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOY.

Kananen, J. (2018). Digimarkkinointi ja sosiaalisen median markkinointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 240. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino.

Karapalo, T. (6.4.2020). Lehtori Teppo Karapalon sähköposti Mia Paldaniukselle.

Kemp, S. (2005). Quality Management Demystified. McGraw-Hill Professional Publishing.

Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori- Kemilä, A. & Ihalainen, J. (2003). Kuntoutumisen mahdollisuudet. Helsinki: WSOY.

Kielitohtori. (nd). Tunnettuus. Haettu 22.4.2020 osoitteesta <http://www.kielitohtori.fi/suomen-kielenhuollon-kysymys/sanan-tunnettavuus-tilalla-olen-n%C3%A4hnyt-sanan-tunnettuus-onko-oikein>

Korkeamaa, M. (3.4.2020). Suunnittelija Merja Korkeamaan sähköposti Mia Pal-daniukselle.

Kuntoutussäätiö. (2016). Tietoa meistä. Haettu 9.11.2020 osoitteesta <https://kuntoutussaatio.fi/tietoa-meista/>

Kuntoutussäätiö. (2020a). Kuntoutus-lehti. Haettu 9.11.2020 osoitteesta <https://kuntoutussaatio.fi/julkaisut/kuntoutus-lehti/>

Kuntoutussäätiö. (2020b). Eduskuntaan perustettu uusi kuntoutusta käsittelevä verkosto. Haettu 9.11.2020 osoitteesta <https://kuntoutussaatio.fi/2020/10/22/eduskuntaan-perustettu-uusi-kuntoutusta-kasitteleva-verkosto-yhteistyossa-kuntoutusverkosto-kuven-kanssa/>

KvantiMOTV. (2013). Tilasto-ohjelmat. Haettu 16.4.2020 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/SPSS/tilasto-ohjelmat.html>

KvantiMOTV. (2021). Menetelmäopetuksen tietovaranto. Haettu 3.2.2021 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Laakso, H. (2004). Brändit kilpailuetuna. 6. uud.p. Helsinki: Talentum Media.

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista muutoksineen 15.7.2005/566 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566>

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050272>

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.2.2015/817 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987 muutoksineen. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Mattsen, K., Mäkilä, R., Pettersson, R. & Sjögren, R. (2008). Kuntoutusohjauksen kehittäminen erikoissairaanhoidossa. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin julkaisuja 3/2008.

Musikka-Siirtola, M. (29.4.2020). Neuropsykologian erikoispsykologi Marjatta Musikka-Siirtolan haastattelu.

Musikka-Siirtola, M., Siirtola, T. & Wikström, J. (2008). Lääkinnällisen kuntoutuksen kehitys ja haasteet tulevaisuudelle. Kuntoutus-lehti.

Opetushallitus. (2020). Kuntoutuksen ohjaaja. Haettu 15.4.2020 osoitteesta https://opintopolku.fi/app/#!/haku/kuntoutuksen%20ohjaaja?page=1&facetFilters=teachingLangCode_ffm:FI&tab=los

Pulkkinen, S. (2003). Mielipaikka markkinoilla. Helsinki: WSOY.

Puumalainen, J. (2008). Kuntoutuksen historiaa. Teoksessa P. Rissanen, T. Kallanranta & A. Suikkanen (toim.), Kuntoutus (2. painos, s. 16-30). Duodecim.

Päihdehuoltolaki 41/1986 muutoksineen. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>

Salminen, A-L. (2016). Kuntoutuksen ammattihenkilöstö. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.) Kuntoutuminen. Helsinki: Duodecim.

Satakunnan ammattikorkeakoulun. (2020). Kuntoutuksen ohjaaja. Haettu 3.4.2020 osoitteesta <https://www.samk.fi/opiskelu/hae-opiskelijaksi/amk-tutkinto/kuntoutuksenohjaaja/>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2020). Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus. Haettu 27.4.2020 osoitteesta https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kuntoutuksen-uudistamiskomitean-raportti-julkaistu

Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry. (2020). Haettu 4.11.2020 osoitteesta <https://www.kuntoutusohjaajat.fi/>

Suomen sosiaali ja terveys ry. (2020). Viestinnän tehtävät. Haettu 3.6.2020 osoitteesta <https://www.soste.fi/jarjestoopas/viestinnan-tehtavat/>

Suomisanakirja. (2020). Tunnettuus. Haettu 19.5.2020 osoitteesta <https://www.suomisanakirja.fi/tunnettuus>

Tehy. (2020). Tehyn näkemyksiä Sote-palveluiden uudistamisesta. Haettu 22.4.2020 osoitteesta https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/muu_dokumentti/tehy_nakemyksia_sote-palveluiden_uudistamisesta_id_1570.pdf

Terveydenhuoltolaki 1326/2010 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020). ICF-luokitus. Haettu 30.4.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus>

Terveyskylä. (2020). Kuntoutuksen osa-alueet. Haettu 27.4.2020 osoitteesta <https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/tietoa/kuntoutuksen-eri-muodot/kuntoutuksen-osa-alueet>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). KvaliMOTV - Sisällönanalyysi. Haettu 3.2.2021 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Valtioneuvosto. (2017). Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutsjärjestelmän uudistamiseksi 9.11.2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160273/RAP2017_41.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Valtioneuvosto. (2019). Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvosto. (2020). Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020-2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162622/STM_2020_39.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. (2007). Tutki ja mittaa. Tammi. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Vilka, H. (2015). Tutki ja kehitä. PS-Kustannus. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-kehita%C3%A4.pdf>

WHO. (2020). Rehabilitation 2030. Haettu 30.10.2020 osoitteesta <https://www.who.int/disabilities/care/rehab-2030/en/>

WHO. (2017). Rehabilitation 2030: A Call for Action. Haettu 30.10.2020 osoitteesta https://www.who.int/disabilities/care/Rehab2030MeetingReport_plain_text_version.pdf?ua=1

Yhteisömedia. (2012). Kenen pitäisi markkinoida kuntoutusta. Haettu 12.8.2020 osoitteesta <https://yhteisomedia.fi/kenen-pitaisi-markkinoida-kuntoutusta/>

Ylisassi, H., Rajavaara, M. & Seppänen-Järvelä, R. (2016). Työn muutokset ja työkykykäsitykset kuntoutuksen lähtökohtana. Teoksessa I. Autti-Rämö, A-L. Salminen, M. Rajavaara & A. Ylinen (toim.), Kuntoutuminen. Helsinki: Duodecim.

Ylitalo, J. (25.1.2020a). Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n puheenjohtaja Jaana Ylitalon sähköposti Sanna Rautiolle ja Mia Paldaniukselle.

Ylitalo, J. (5.10.2020b). Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n puheenjohtaja Jaana Ylitalon sähköposti Sanna Rautiolle ja Mia Paldaniukselle.

Ylitalo, J. (14.12.2020c). Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n puheenjohtaja Jaana Ylitalon sähköposti yhdistyksen jäsenille.

Saatekirje

Hyvä Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n jäsen!

Olemme Mia Paldanius ja Sanna Rautio. Opiskelemme kolmatta vuotta Satakunnan ammattikorkeakoulussa kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK). Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n kanssa. Tutkimuksemme tavoitteena on saada tietoa kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämisestä.

Tunnettuus on johdettu sanasta tunnettavuus. Sana tunnettuus aiheuttaa epätietoisuutta, koska se ei ole vielä kovin vahvasti juurtunut yleiskielen käyttöön. (2).

E-lomakekysely on lähetetty kaikille Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n jäsenille. Opinnäytetyön tarkoituksena on saada teiltä tietoa, jonka avulla voidaan kehittää kuntoutusohjauksen tunnettuutta. Keräämme tietoa konkreettisista ideoista ja ehdotuksista, jolla tunnettuutta voitaisiin lisätä.

Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimuksen tuloksista teitä ei voida tunnistaa vastaajaksi. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tutkimukseen, johon tämä saatekirje liittyy. Aineiston käsittelyn jälkeen vastauslomakkeet hävitetään. Vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia.

Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n yhtenä toiminnan tavoitteena on lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta, ja yhdistys on tehnyt paljon työtä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Ajattelimme osaltamme osallistua tavoitteen saavuttamiseen.

E-lomakekyselyn täyttämiseen on aikaa 31.10.2020 asti. Opinnäytetyömme valmistuu kevään 2021 aikana, jonka jälkeen siihen pääsee tutustumaan Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n kotisivuilla osoitteessa <https://www.kuntoutusohjaajat.fi/>.

Tutkimusta koskeviin kysymyksiinne vastaa Mia Paldanius ja Sanna Rautio sähköpostitse osoitteessa mia.paldanius@student.samk.fi ja sanna.rautio@student.samk.fi. Ystävällisin terveisin Mia Paldanius ja Sanna Rautio sekä opinnäytetyön ohjaaja lehtori Merja Koivuniemi.

KUNTOUTUSOHJAUKSEN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN

E-lomake kyselymme koostuu kolmesta eri osiosta, joissa on avoimia- ja monivalintakysymyksiä sekä väittämiä. Kyselymme kaikkiin kysymyksiin vastaaminen ei ole pakollista mutta toivomme, että vastaat kaikkiin kohtiin.

Kyselymme tavoitteena on kerätä tietoja ja konkreettisia keinoja, joilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin lisätä.

Vastaaminen vie aikaa noin 10 minuuttia.

Kiitos ajastasi!

TAUSTATIEDOT

Kuntoutusohjaus on asiakaslähtöistä, lakisääteistä ja tavoitteellista toimintaa. Kuntoutusprosessin tarkoituksenmukainen eteneminen edellyttää kuntoutusohjausta. Tavoitteena kuntoutusohjauksessa on kuntoutuksen vaikuttavuuden edistäminen kuntoutujan omassa elinympäristössä. (1).

Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijat toimivat eri nimikkeillä kuntoutuksen yhdyshenkilöinä kuntoutuksen eri sektoreilla esimerkiksi TE-hallinnon, Kelan ja vakuutusyhtiöiden järjestämässä kuntoutuspalveluissa, erikoissairaanhoidossa, kuntien terveys- ja sosiaalipalveluissa, järjestöissä, erilaisissa projekti- ja kehittämistehtävissä sekä itsenäisinä yrittäjinä. Tehtävänimikkeet ja työn sisällöt vaihtelevat eri organisaatioiden mukaan. (1).

Kuntoutusohjaaja tukee, neuvoo ja ohjaa kuntoutujaa ja hänen läheisiään muuttuneessa elämäntilanteessa. (1).

SEURAAVANA KYSYMYKSIÄ LIITTYEN KOULUTUKSEESI JA TYÖHÖSI

Ikä 20-39
 40-59
 60-70

Toimitko kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijana? Kyllä
 Ei

Valitse seuraavista nimike, jolla toimit kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijana Kuntoutuksen ohjaaja
 Kuntoutusohjaaja
 Asiakasohjaaja
 Palveluohjaaja
 Ohjaaja
 Kuntoutussuunnittelija
 Ammatillinen kuntoutusohjaaja
 Työhönvalmentaja
 Uraohjaaja
 Kuntoutusyhdyshenkilö
 Kuntoutusasiantuntija
 Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Kauanko olet toiminut kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijana? 0 - 5 vuotta
 6 - 10 vuotta
 yli 10 vuotta

Mikä on koulutuksesi? Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)
 Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Opiskeletko tällä hetkellä? Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)
 Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Mistä olet saanut ajankohtaista tietoa kuntoutusalasta? Voit valita useita kohtia

- Sosiaalinen media
- Julkaisut Internetissä
- Painettu kirjallisuus ja lehdet
- Tutkimukset
- Opinnäytetyöt
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Minkä verkostojen kautta seuraat kuntoutusohjaukseen liittyvää tiedotusta? Voit valita useita kohtia

- Facebook
- Instagram
- Twitter
- Internet sivustot
- Muu

Jos vastasit muu, niin voit halutessasi tarkentaa mikä:

MITÄ MIELTÄ OLET SEURAAVISTA VÄITTÄMISTÄ

Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijaksi on helppo työllistyä Täysin samaa mieltä
 Osittain samaa mieltä
 Ei samaa eikä eri mieltä
 Osittain eri mieltä
 Täysin eri mieltä

Nimikkeesi, jolla toimit kuvaa kuntoutusohjauksen työn sisältöä Täysin samaa mieltä
 Osittain samaa mieltä
 Ei samaa eikä eri mieltä
 Osittain eri mieltä
 Täysin eri mieltä

Työyhteisösi jäsenet ovat tietoisia kuntoutusohjauksen työn sisällöstä

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutus vastaa kuntoutusohjauksen työn sisältöä

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintonimike kuvaa kuntoutusohjauksen työn sisältöä

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutuksen sisältö vastaa työelämän tarpeisiin

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Voit vielä halutessasi
tarkentaa vastauksiasi
väittämiin liittyen:

KUNTOUTUSOHJAUKSEN TUNNETTUUS

Tunnettuus sana on johdettu sanasta tunnettu. Tunnettuus tarkoittaa jonkin seikan tai asian tunnettuna olemista. (2). Synonyymeja sanalle **tunnettuus** ovat julkisuus, brändi ja tunnettu. Tunnettu sana määritellään siten, että joku, joka tunnetaan, tiedetään yleisesti tai on tuttu. (3).

Tunnettuuden määrittelyssä lähdetään siitä, että muistaako ihminen joskus nähneensä tai kuulleensa asiasta. Tunnettuus voidaan jakaa neljään eri tasoon. (4.)

Alimmalla tunnettuuden tasolla ihminen **ei tunnista** asiaa ollenkaan. **Autetussa tunnettuudessa** on kyse siitä, että kun ihmiselle mainitaan jostain asiasta, pystyy hän yhdistämään jotain asiaan liittyvää, jota hän muistaa kuulleensa tai nähneensä. Autetun tunnettuuden taso kertoo siitä, että tunnetaanko asiaa ylipäänsä. **Spontaanilla tunnettuuden** tasolla ihminen pystyy nimeämään asiaan liittyviä asioita ilman, että hänelle annetaan mitään tietoja asiasta. Tunnettuuden ylin taso on **tunnetuin**. Asian ollessa tällä tasolla on sillä erityinen asema ihmisten mielissä. (4.)

MITÄ MIELTÄ OLET SEURAAVISTA VÄITTÄMISTÄ

Kuntoutusohjausta ei tunneta ollenkaan

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Kuntoutusohjaus tunnetaan autettuna eli kun kuulijalle kerrotaan kuntoutusohjauksesta, pystyy hän yhdistämään uutta tietoa aiemmin kuulemaansa

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

- Kuntoutusohjaus tunnetaan spontaanisti eli kuulija tunnistaa kuntoutusohjauksen saamatta lisätietoa asiasta
- Täysin samaa mieltä
 - Osittain samaa mieltä
 - Ei samaa eikä eri mieltä
 - Osittain eri mieltä
 - Täysin eri mieltä

- Kuntoutusohjaus tunnetaan hyvin
- Täysin samaa mieltä
 - Osittain samaa mieltä
 - Ei samaa eikä eri mieltä
 - Osittain eri mieltä
 - Täysin eri mieltä

Voit vielä kertoa vapaamuotoisesti miksi kuntoutusohjaus tunnetaan hyvin tai miksi sitä ei tunneta?

- Kuntoutusohjauksen tunnettuutta heikentää eri nimikkeillä työskentely
- Täysin samaa mieltä
 - Osittain samaa mieltä
 - Ei samaa eikä eri mieltä
 - Osittain eri mieltä
 - Täysin eri mieltä

- Kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä
- Täysin samaa mieltä
 - Osittain samaa mieltä
 - Ei samaa eikä eri mieltä
 - Osittain eri mieltä
 - Täysin eri mieltä

KUNTOUTUSOHJAUKSEN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN

Kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä seuraavissa organisaatioissa. Voit valita useita kohtia.

- Perusterveydenhuolto
- Erikoissairaanhoido
- Järjestöt
- Yksityiset lääkäriasemat
- TE-toimisto
- Vakuutusyhtiöt
- Ammatillisen kuntoutuksen yhtiöt
- Sosiaalihuolto
- Kehitysvammahuolto
- Mielenveyspalvelut
- Koulut ja oppilaitokset
- Varhaiskasvatus
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Kenelle kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä edellä valitsemisiasi organisaatioissa? Voit valita useita kohtia.

- Päättäjät
- Johto ja esimiehet
- Työntekijät ja toimihenkilöt
- Asiakkaat

Kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä. Voit valita useita kohtia.

- Yhteiskunnan päättäjät
- Kuntien- ja kaupunkien päättäjät
- Kuntien- ja kaupunkien asukkaat
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Kenen tulisi lisätä kuntoutusohjauksen tunnettuutta? Voit valita useita kohtia.

- Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry
- Ammattikorkeakoulut
- Kuntoutussäätiö
- Tehy
- Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun asiantuntijat
- Järjestöt ja yhdistykset
- Ammattiyhdistykset
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Valitse seuraavista kolme sinun mielestäsi tärkeintä kanavaa kuntoutusohjauksen tunnettuuden lisäämiseksi?

- Sosiaalinen media
- TV
- Radio
- Internet
- Kirjallisuus
- Lehdet
- Tutkimustyö
- Koulutukset
- Tapahtumat ja messut
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Valitse millä konkreettisilla keinoilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä. Voit valita useita kohtia.

- Artikkelit kuntoutus lehdessä
- Mainos sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilehdessä
- Artikkelit sosiaali- ja terveydenhuoltoalan lehdissä
- Mainos sanomalehdissä
- Artikkelit sanomalehdissä
- Näkyvyys TV:ssä
- Näkyvyys messuilla
- Kouluttautumistilaisuudet eri ammattiryhmille työpaikoilla
- Jalkautuminen kuntoutusalan kentälle
- Kuntoutusalan koulutuspäivillä puheenvuoron pitäminen
- Kuntoutusalaan liittyvän tutkimustyön tekeminen
- Kuuluvuus radiossa
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Valitse millä konkreettisilla keinoilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta tulisi lisätä verkossa ja sosiaalisessa mediassa. Voit valita useita kohtia.

- Näkyvyys Facebookissa kuntoutusalan verkostoissa
- Näkyvyys Facebookissa suosituilla sivustoilla
- YouTube video
- Instagram tilin luominen
- Näkyvyys Instagramissa kuntoutusalan verkostoissa
- Näkyvyys Instagramissa suosituilla sivustoilla
- Twitter tilin luominen
- Näkyvyys Twitterissä kuntoutusalan verkostoissa
- Näkyvyys Twitterissä yleisesti
- Näkyvyys internetissä kuntoutusalan verkostoissa
- Näkyvyys internetissä suosituilla sivustoilla
- Muu

Jos vastasit muu, mikä:

Millä muilla keinoilla kuntoutusohjauksen tunnettuutta voitaisiin mielestäsi lisätä?

Oletko lisännyt kuntoutusohjauksen tunnettuutta osaltasi? Kyllä
 Ei

Jos olet itse lisännyt kuntoutusohjauksen tunnettuutta niin millä tavalla ja miten voisit sitä lisätä?

Mitä mieltä olit tästä kyselystä?

Voit halutessasi antaa tähän kirjallista palautetta kyselystämme

Kiitos vastauksistasi!

Terveisin:

Mia Paldanius /mia.paldanius@student.samk.fi

ja Sanna Rautio /sanna.rautio@student.samk.fi

Lähteet:

- (1) Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n www-sivut. 2020. Viitattu 13.8.2020. <http://www.suomenkuntoutusohjaajienyhdistys.fi>.
- (2) Kielitohtorin www-sivut. 2020. Viitattu 13.8.2020. <http://www.kielitohtori.fi>.
- (3) Suomisanakirjan www-sivut. 2020. Viitattu 13.8.2020. <https://www.suomisanakirja.fi>.
- (4) Laakso, H. 2004. Brändit kilpailuetuna6. uud.p. Helsinki: Talentum Media Oy.